

Historisch Noord

Verkennd onderzoek naar professionalisering en afstemming van initiatieven rond cultuurhistorisch erfgoed

Marion Wester
Joost Groenendijk

Historisch Noord

Verkennd onderzoek naar professionalisering en afstemming van initiatieven rond cultuurhistorisch erfgoed

Amsterdam, 21 december 2007

Marion Wester
Joost Groenendijk

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Opzet en aanpak	6
2 Cultuurbeleid stadsdeel Amsterdam-Noord	7
2.1 Nota Kunst en Cultuur 2005-2008	7
2.2 Adviescommissie Kunst en Cultuur	8
2.3 Verstrekte subsidies	9
3 Activiteiten en initiatieven	10
3.1 Historisch Centrum Amsterdam Noord (HCN)	10
3.2 Stichting Museum Amsterdam Noord	12
3.3 Stichting De Ransdorptoren	13
3.4 Stichting Historisch Archief Tuindorp Oostzaan (HATO)	14
3.5 Vereniging voor Heemkennis Ons Amsterdam kring Noord	15
4 Knelpunten, behoeften, mogelijkheden en ambities	18
4.1 Archivering en digitalisering van erfgoed	18
4.2 Erfgoededucatie	20
4.3 Accommodatie	22
4.4 Onderlinge verhoudingen	24
5 Conclusies en advies	26
5.1 Conclusies	26
5.2 Adviezen	27
Bijlagen	
Bijlage 1 Geïnterviewde personen	33
Bijlage 2 Verslag werkbijeenkomst	34

Samenvatting

Stadsdeel Amsterdam-Noord heeft DSP-groep in september 2007 de opdracht verleend om een verkennend onderzoek uit te voeren onder vijf organisaties die zich bezig houden met cultuurhistorisch erfgoed en geschiedschrijving, en die een subsidierelatie hebben of willen met het stadsdeel. Doel van het onderzoek was het aftasten van mogelijkheden en struikelblokken om te komen tot professionalisering en afstemming van initiatieven rondom cultuurhistorisch erfgoed in Amsterdam-Noord. Dit met als doel het culturele erfgoed in Amsterdam-Noord te conserveren en beter te ontsluiten voor huidige en toekomstige generaties.

In de eerste fase van het onderzoek is door middel van interviews en documentatieonderzoek een beeld verkregen van de rol die het stadsdeel vervult. Daarnaast is voor iedere organisatie duidelijk geworden waar de huidige activiteiten uit bestaan en op welke manieren samenwerking, knelpunten, ambities en behoeften zich manifesteren.

In de tweede fase van het onderzoek heeft DSP-groep een werkbijeenkomst georganiseerd waarin met de betrokken organisaties gesproken is over het belang van het behoud van het aanwezige cultuurhistorisch erfgoed en het zichtbaar te maken. Verkend is wat nodig is om knelpunten op te lossen, zodat kan worden voorzien in behoeften en om de ambities te realiseren.

De belangrijkste onderzoeksresultaten zijn:

- Er is nog veel verborgen vermogen. De collecties zijn niet zo zichtbaar door een beperkte toegankelijkheid.
- De verschillende (vrijwilligers)organisaties werken vaak al jarenlang met veel begeestering en compassie aan hun initiatieven. Ieder initiatief heeft in de loop der tijd een sterke eigen identiteit ontwikkeld. De vrijwilligers hebben aangegeven dat het stadsdeel zich bewust dient te zijn van de mogelijke last die ze op de schouders van vrijwilligers legt.
- Er is bij de initiatieven geen ambitie om uit te groeien tot een professionele organisatie. De al langer bestaande initiatieven met een archief zijn meer geïnteresseerd in de opbouw en beheer van hun archief dan in het toegankelijk maken ervan. Het Museum Amsterdam Noord heeft ambities, zowel gericht op professionalisering als op inhoud en bereik van doelgroepen, maar heeft nog geen collectie opgebouwd.
- De initiatieven ervaren een gebrek aan interesse van het stadsdeel voor cultuurhistorisch erfgoed. Dat uit zich in de communicatie – of het gebrek daaraan – tussen initiatieven en stadsdeel, maar ook in de hoeveelheid geld die het stadsdeel beschikbaar stelt voor de initiatieven. Bovendien wordt er een visie over cultuurhistorisch erfgoed in Noord verwacht.

De adviezen en aanbevelingen voor het stadsdeel – zoals uitgebreid geformuleerd in hoofdstuk 5 – nemen voor elk onderwerp een ander uitgangspunt. Voor archivering en digitalisering is dat: professionaliseren met hulp van anderen. Er zijn verschillende mogelijkheden voor het stadsdeel om dat te ondersteunen. Voor erfgoededucatie is het uitgangspunt dat dit beter overgelaten kan worden aan professionals. Een van de mogelijkheden is om een professionele organisatie voor erfgoed op te richten die zich zou moeten richten op het zichtbaar en toegankelijk maken van de al bestaande collecties. Ook professionele ondersteuning van archivering en digitalisering

van de collecties kan onderdeel uitmaken van de activiteiten van deze organisatie. Voor accommodatie is het uitgangspunt dat er samen meer mogelijk is. De betrokken erfgoedorganisaties hebben aangegeven veel te zien in een gezamenlijke publieksruimte waar ook andere organisaties en kunstenaars in kunnen participeren. Ook voor de archief- en werkruimtes zien zij gezamenlijke mogelijkheden.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Amsterdam-Noord beschikt over een rijk cultuurhistorisch verleden. Denk daarbij aan het landschap van Waterland, monumentale boerderijen, dijken, kerken en de voormalige scheepswerven. Maar ook de Buiksloterkerk, Krijtmolen Admiraal en de vele architectuur van De Klerk, Kramer en Boeyinga. Niet alleen aan het landschap en de inrichting van de openbare ruimte valt het cultuurhistorisch erfgoed te zien. Juist ook de bewoners die hun leven lang in Amsterdam-Noord gewoond hebben, dragen letterlijk schatten van informatie met zich mee. Het gaat dan om verhalen en geschiedenissen, ook wel oral history genoemd.

Verschillende organisaties in stadsdeel Amsterdam-Noord houden zich bezig met de lokale geschiedenis en het beheer van archieven. Dit zijn onder andere Historisch Centrum Amsterdam-Noord (HCN), de stichting Historisch Archief Tuindorp Oostzaan (HATO) en de afdeling Amsterdam-Noord van de vereniging voor Heemkennis. Daarnaast worden verschillende monumenten in de oude voormalige dorpskernen beheerd door stichtingen als de Ransdorptoren. Deze organisaties worden allen in stand gehouden door vrijwilligers, die ook educatieve activiteiten verzorgen voor het onderwijs en andere geïnteresseerden. Zij beheren bijvoorbeeld ook de Museumwoning, die ook wordt opengesteld voor publiek. Daarnaast dragen zij zorg voor het vastleggen van verhalen en persoonlijke geschiedenissen. In 2006 is tevens een initiatief ontstaan van een aantal personen, dat het Historisch Museum Noord wil opzetten.

In de stadsdeelraad is eind 2005 een motie van de PvdA aangenomen:

Overwegende dat:

- Amsterdam-Noord een stadsdeel is in verandering, dat haar boeiende verleden moet koesteren.
- Er in het verleden al meerdere initiatieven zijn geweest om te bereiken dat de belangwekkende collecties van Noord behouden blijven.
- Vrijwilligers die hieraan werken, ondersteuning nodig hebben en verdienen.
- Bij de vrijwilligers draagvlak bestaat voor voorstellen die hiertoe leiden.

Besluit:

- De principe uitspraak te doen dat er één Historisch Documentatiecentrum op Noords niveau moet komen, waarin alle huidige verenigingen samenwerken.
- Vanaf heden systematisch alle veranderingen in dit stadsdeel te documenteren en visueel vast te leggen, als onderdeel van de lopende veranderingstrajecten en gefinancierd binnen de bestaande planvorming.
- De benodigde stappen te ondernemen om in overleg met de HCN, de Ransdorptoren en de HATO, in samenwerking met een professionele organisatie zoals het Historisch archief van Amsterdam en mogelijke andere partners in Noord een eenduidige digitale ontsluiting en documentatie van de verschillende collecties in Noord mogelijk te maken.
- Te onderzoeken waar er ruimte beschikbaar zou kunnen komen voor een Historisch Documentatiecentrum.

De motie van de raad gaat niet zozeer over de accommodatieproblematiek, als wel over de bundeling van krachten en professionalisering van de betrokken instanties om uiteindelijk de (digitale) ontsluiting van oral history c.q. de persoonlijke verhalen en geschiedenissen van het stadsdeel op te tekenen en te waarborgen.

1.2 Opzet en aanpak

Stadsdeel Amsterdam-Noord heeft onderzoeks- en adviesbureau DSP-groep de opdracht verleend om een verkennend onderzoek uit te voeren naar professionalisering en afstemming van initiatieven. De probleemstelling is als volgt geformuleerd:

Verken de mogelijkheden (en struikelblokken) om te komen tot professionalisering en afstemming van initiatieven rondom cultuurhistorisch erfgoed in Amsterdam-Noord. Dit met als doel het cultuurhistorisch erfgoed in Amsterdam-Noord te conserveren en beter te ontsluiten voor huidige en toekomstige generaties.

De volgende stappen zijn ondernomen om antwoord te geven op de probleemstelling:

- 1 In het startgesprek met de opdrachtgever zijn afspraken gemaakt over de werkwijze en betrokken sleutelfiguren.
- 2 Documentatieonderzoek van de activiteiten die de organisaties ontplooiën op het gebied van de lokale geschiedenis in Amsterdam-Noord. In dit gedeelte zijn jaarverslagen en nota Kunst & Cultuur bestudeerd.
- 3 Interviews met vertegenwoordigers van Historisch Centrum Amsterdam Noord (HCN), Stichting Ransdorpertoren, Historische Vereniging Tuindorp Oostzaan (HATO), Stichting Museum Amsterdam Noord, Afdeling Amsterdam-Noord van de vereniging voor Heemkennis, maar ook met de voorzitter van de Adviescommissie Kunst en Cultuur, Stadsherstel en het Stadsarchief. Een overzicht is terug te vinden in bijlage 1.
- 4 In de werksessie was aan de orde op welke wijze betrokkenen vorm willen en kunnen geven aan een betere conservering en (digitale) ontsluiting van het erfgoed in Amsterdam-Noord. Daarbij is aandacht besteed aan de vraag in hoeverre men daarbij kan samenwerken, en de manier waarop men een professionaliseringsslag zou kunnen maken. Het verslag van de bijeenkomst is terug te vinden in bijlage 2.

Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgebouwd: In hoofdstuk 2 wordt het huidige beleid van het stadsdeel gepresenteerd; de huidige beleidsprioriteiten, de adviescommissie kunst en cultuur, en een overzicht van verstrekte subsidies. Vervolgens staan we in hoofdstuk 3 apart stil bij de vijf genoemde organisaties en initiatieven voor wat betreft aanbod en publieksbereik; bewaren en zichtbaar maken; organisatie; samenwerkingsverbanden en accommodatie. In hoofdstuk 4 geven we een analyse van knelpunten, behoeften, mogelijkheden en ambities in het licht van de onderzoeksopdracht. Dit hoofdstuk wordt afgesloten met een analyse van sterke en zwakke punten van de individuele organisaties. Tot slot presenteren we in hoofdstuk 5 de conclusies en een advies aan het stadsdeel.

2 Cultuurbeleid stadsdeel Amsterdam-Noord

Voordat wordt ingegaan op de verenigingen en stichtingen die zich bezighouden met de geschiedenis van het stadsdeel, wordt in dit gedeelte eerst stilgestaan bij de rol die het stadsdeel vervult. Het gaat dan om de actuele beleidskaders, de adviescommissie kunst en cultuur en de verstrekte subsidies.

2.1 Nota Kunst en Cultuur 2005-2008

Op 11 mei 2005 werd de Nota Kunst en Cultuur vastgesteld. In deze tekst wordt vermeld dat "het cultuurhistorisch erfgoed in Noord een levend onderdeel is van de samenleving."¹ Het stadsdeel heeft het doel gesteld om zich door middel van het kunst- en cultuurbeleid te richten op het faciliteren, ondersteunen en stimuleren van bewonersactiviteiten om het erfgoed te behouden en het denken aan het verleden levendig te houden. Melding wordt gemaakt van de 4 en 5 mei comités, Stichting Hollandia Kattenburg en organisaties die zich met de geschiedenis van de periode 1940-1945 bezig houden. Zij krijgen vanuit het stadsdeel alle ondersteuning om de herinnering aan de tijd in Noord levendig te houden. "Het stadsdeel wil deze organisaties graag ondersteunen om ook in de toekomst de herdenking en de overdracht van ervaringen en kennis aan kinderen en jongeren in Noord te waarborgen."

Verder valt in de nota te lezen dat: "..Stichting Historisch Centrum Amsterdam Noord, het Historisch Archief Tuindorp Oostzaan en de Stichting Museumwoning Tuindorp Oostzaan extra aandacht en waardering verdienen voor het verzette werk om de geschiedenis, met name het alledaagse leven van de voormalige bewoners, van Noord zichtbaar te maken en te documenteren. Het bevorderen en faciliteren van initiatieven om het cultuurhistorisch erfgoed in beeld en schrift te behouden en toegankelijk te maken voor een breed publiek wordt door het stadsdeel ondersteund en staat hoog op de prioriteitenlijst."

In de nota wordt vermeld dat het zichtbaar maken van de historie van de scheepsbouwindustrie en de verbinding met de vernieuwing van het stadsdeel in de toekomst goed gedocumenteerd zal worden. Verder staat er dat het Dagelijks Bestuur in 2005 middelen ter beschikking wil stellen om een document te laten maken over de historie van de scheepsbouw met een duidelijke inbreng van voormalige werknemers van de scheepsbouwindustrie in Noord door middel van oral history. En ook maakt de nota er melding van dat de recente geschiedenis in de vorm van verhalen van de toenmalige gastarbeiders die naar Noord kwamen om op de werven te werken, in het document worden opgenomen.

De doelstelling met betrekking tot cultuurhistorisch erfgoed is het in stand houden en ontwikkelen van architectuur en cultuurhistorisch waardevolle objecten. Het gaat dan om het behoud en de verwerving van monumenten

Noot 1 Nota kunst en cultuur 2005 – 2008, pagina 44.

en het realiseren van nieuwe architectuur. Er worden in de nota geen beleidsvoorstellen gedaan die eraan kunnen bijdragen het doel te verwezenlijken, behalve bij paragraaf 5.3 onder aanvullende prioriteiten 2005. Relevante prioriteiten met betrekking tot cultuurhistorisch erfgoed van het Dagelijks Bestuur in 2005 zijn:

- Het behoud van het cultuurhistorisch erfgoed (behoud van de geschiedenis van de scheepsbouwindustrie, versterking van de rol van archieven (Stichting Historisch Centrum Amsterdam Noord, Museumwoning Tuindorp Oostzaan, particuliere archieven. Uit de nota valt op te maken dat dit gefinancierd is uit reguliere middelen voor kunst en cultuur in 2005).
- Een document (oral history) voormalige medewerkers van scheepsbouwindustrie in Noord, gecombineerd met fotoproject (financiering reguliere middelen kunst- en cultuurfonds).
- Extra financiële en inhoudelijke ondersteuning van nieuwe initiatieven (podiumkunsten, kunst en cultuur op wijkniveau) (financiering middelen amateuristische kunstbeoefening).

2.2 Adviescommissie Kunst en Cultuur

De stadsdeelraad heeft op 17 december 2003 ingestemd met een motie voor het oprichten van een adviescommissie voor de kunst. "Deze adviescommissie voor de kunst geeft in de toekomst ongevraagd en gevraagd advies over kunst- en cultuuruitingen in Noord. De adviescommissie zal het culturele gezicht van Noord worden en een schakelfunctie tussen het bestuur en kunstenaars vormen."²

De adviescommissie kunst en cultuur is sinds 18 mei 2006 een feit. De commissie kan het stadsdeel gevraagd en ongevraagd advies geven op het gebied van kunst- en cultuurbeleid. Met de ontwikkeling van de IJ-oever komt er de laatste tijd veel op het stadsdeel af. De adviescommissie dient voornamelijk als een klankbord voor deze ontwikkelingen.

Tijdens het onderzoek kwam naar voren dat de adviescommissie nog in ontwikkeling is. Een groot deel van de commissieleden heeft een achtergrond als kunstenaar; relatief weinig mensen hebben uitgebreide kennis van beleid, organisatorische vraagstukken of cultuurhistorisch erfgoed.

De adviescommissie heeft een drietal speerpunten benoemd. De derde is uiteraard relevant in het kader van dit onderzoek.

- 1 Ontwikkeling IJ-oever, NDSM, Sixhaven.
- 2 Kunst in de openbare ruimte – er is slecht onderhoud en weinig bekend over wat er is.
- 3 Geschiedschrijving cultuurhistorisch erfgoed:
 - De adviescommissie pleit voor structurele subsidie. HCN zou moeten kunnen rekenen op subsidies. Het Dagelijks Bestuur ziet de noodzaak hiervan beter in dan de raadsleden. De voorzitter van de adviescommissie vindt het teleurstellend dat er voorlopig geen vaste subsidie komt.
 - Mensen die actief zijn garantie en een plek geven. In de visie van de adviescommissie zou het toekomstige cultuurcluster vooral voorzienend moeten zijn voor Amsterdam-Noord. Enkele tientallen vierkante meters is voldoende. Stagiaires en parttime krachten kunnen dit oppakken. Het Stadsarchief zou hierin kunnen bemiddelen.

Noot 2 Nota kunst en cultuur 2005 – 2008, pagina 22

2.3 Verstrekte subsidies

Het stadsdeel verstrekt verschillende subsidies voor kunst- en cultuurdoel-einden. Te denken valt aan de openbare bibliotheek die in Amsterdam-Noord vier filialen heeft, maar ook aan de Muziekschool Amsterdam-Noord. Deze twee organisaties krijgen relatief de meeste subsidie. Daarnaast zijn er onder andere budgetten voor kunst in de wijk, amateurkunst, het Over het IJ-festival en de Kunstuitleen SBK. Het gaat in totaal om ruim 3,3 miljoen euro aan kunst- en cultuursubsidies. Overigens vloeien er ook gelden naar cultuur vanuit andere budgetten.

Er is binnen het stadsdeel nooit een structureel budget gereserveerd voor activiteiten en initiatieven omtrent cultuurhistorisch erfgoed. Het is ook opvallend dat het stadsdeel geen middelen beschikbaar stelt voor cultuureducatie, terwijl er op dit gebied diverse activiteiten worden ontplooid.

Onderstaande tabel laat zien dat het merendeel van de historische organisaties en verenigingen ondersteuning van het stadsdeel krijgt in de vorm van een vrijwilligersbijdrage. HCN vormt hierop een uitzondering; zij krijgen subsidie uit het programma 'kunst in de wijk/openbare ruimte'. Met de invoering van de Wmo zouden de vergoedingen in de vorm van vrijwilligersbijdragen volgens het stadsdeel onder druk kunnen komen te staan.

Tabel 3 Uitgekeerde bedragen aan de historische organisaties in Noord

Initiatief	2006	2007
Historisch Centrum Amsterdam Noord (HCN)	€ 10.389 - organisatie-, huur- en activiteitenkosten	€ 11.000 - organisatie-, huur- en activiteitenkosten
Stichting Ransdorptoren	€ 385 – vrijwilligersbijdrage € 2.670 - openstelling Toren	€ 385 - vrijwilligersbijdrage € 2.720 - openstelling Toren
Historische Vereniging Tuindorp Oostzaan (HATO)	€ 5.500 – vrijwilligersbijdrage en openstelling/beheer Museumwoning € 4.000 - beheer Museumwoning	€ 4.250 - vrijwilligersbijdrage en openstelling/beheer Museumwoning
Stichting Museum Amsterdam Noord		
Afdeling Amsterdam-Noord van de vereniging voor Heemkennis	€ 820 vrijwilligersbijdrage	€ 850 vrijwilligersbijdrage
Totaal	€23.764,-	€19.205,-

3 Activiteiten en initiatieven

In dit hoofdstuk worden de activiteiten en initiatieven van de vijf betrokken verenigingen en stichtingen in Amsterdam-Noord beschreven die zich bezig houden met de geschiedenis en cultuurhistorisch erfgoed van het stadsdeel. Het betreft de organisaties met wie het stadsdeel een subsidierelatie heeft of organisaties die een aanvraag voor subsidie hebben gedaan bij het stadsdeel. Per initiatief wordt achtereenvolgens stilgestaan bij de huidige situatie voor wat betreft aanbod en publieksbereik, bewaren en zichtbaar maken, organisatie, samenwerkingsverbanden en de accommodatie.

3.1 Historisch Centrum Amsterdam Noord (HCN)

Het Historisch Centrum Amsterdam-Noord, dat op 29 augustus 1984 op verzoek van het stadsdeel werd opgericht, stelt zich ten doel de geschiedenis van het stadsdeel meer bekendheid te geven door het in stand houden van een fotoarchief en een bibliotheek. De Stichting probeert gedegen (archief)onderzoek te doen en kan een beroep doen op bestuursleden met kennis van bijvoorbeeld bouwkunde, geschiedenis, archeologie, bibliotheken en onderwijs. Door de aard en kwaliteit van haar activiteiten en de directe relatie met een belangstellende achterban vervult HCN een schakelfunctie in de overdracht van historische informatie naar een breder publiek in Amsterdam-Noord.

Aanbod en publieksbereik

Een belangrijk deel van de werkzaamheden van de stichting bestaat uit het beheren van het archief. Het aanbod van HCN bestaat verder onder andere uit een tweejaarlijkse publicatie met een oplage van circa 1.250 stuks. De publicatie wordt doorgaans gekoppeld aan een tentoonstelling en lesbrieven voor het onderwijs. De huidige tentoonstelling over scheepsbouw in Amsterdam-Noord vindt plaats in het stadsdeelnkantoor. Eerdere tentoonstellingen hadden onder andere als onderwerp:

- watersnood in Noord in 1916
- scheepsbouw in Amsterdam-Noord
- herinneringen aan het dijkdorp Buiksloot
- tuindorpen in Noord
- Amsterdam-Noord tijdens de tweede wereldoorlog
- Werken en wonen in de Buiksloterham
- Waterlandse Zeedijk
- annexatie van 1921
- bedrijvigheid in de Nieuwendammerham
- Fokker in Amsterdam-Noord
- kerkgebouwen en wegen in Amsterdam-Noord
- Nieuwendam en Durgerdam

Verder verzorgt HCN lezingen en organiseert wandel-, fiets-, bus- en boottochten. Men assisteert bij activiteiten van derden zoals bijvoorbeeld Hollandia-Kattenburg, voetbalvereniging DWV, Waterlandse kerken, de IJ-veren, scholen en bibliotheken. Tijdens Monumentendag presenteert de Stichting zich en er bestaat ook een mogelijkheid voor het geven van voorlichting en advies aan particulieren in verband met het verzamelen en

presenteren van historisch materiaal.

Op afspraak kan een bezoek worden gebracht aan het archief in de Schoorlstraat 127. Ook scholen brengen bezoeken aan de ruimte die de stichting ter beschikking heeft. Vanwege de beperkte ruimte, kunnen leerlingen maximaal in groepjes van drie langskomen.

De Stichting heeft aan een Dvd-productie meegewerkt in opdracht van het stadsdeel.

Bewaren en zichtbaar maken

HCN beschikt over een archief met ruim 700 boeken en tijdschriften, knipsels en circa 30.000 foto's. Men archiveert volgens de methode van het Stadsarchief. Het archief is opgezet via een landelijke standaard van archivering. Het archief is geschikt om in te zien, maar niet te raadplegen voor het publiek. Ook verzorgen zij reproducties voor grotere organisaties. Ze houden rekening met auteursrechten en normen. Wekelijks komen 3 tot 5 verzoeken binnen voor foto's of andere gegevens. Partijen die zich wenden tot HCN zijn de straatnamencommissie van het stadsdeel, maar ook musea, scholen, particulieren, bejaardenclubs en de academie voor bouwkunst.

Organisatie

In 2007 krijgt HCN € 11.000,- voor organisatie, huur en activiteiten. De helft daarvan wordt besteed aan huisvesting aan de Schoorlstraat. De stichting beschikt verder over een groep van ruim 450 'vrienden'. Zij doneren jaarlijks minimaal € 5,- en worden op de hoogte gehouden van alle activiteiten. Een groep van vier actieve bestuursleden is gedurende de hele week actief met werkzaamheden voor de stichting. Vooral in perioden waar een tentoonstelling wordt georganiseerd, is men intensief betrokken. Vrijwilligers van HCN begeleiden verder twee personen met een uitkering via de Dienst Werk en Inkomen (DWI).

Samenwerkingsverbanden

De Stichting werkt onder meer samen met Stichting Monumenten Amsterdam-Noord, Historisch Archief Tuindorp Oostzaan, IJmere, Bureau Monumentenzorg, buurthuizen en bibliotheken, Opbouwwerk, stadsdeel Amsterdam-Noord, Stichting Ransdorptoren en er is contact met de regionale historische verenigingen.

Accommodatie

Sinds vijf jaar beschikt HCN over een werk- en archiefruimte in de Schoorlstraat. Voor die tijd was het archief bij de vrijwilligers thuis ondergebracht. Er zijn in 2004 werkcontacten geweest met medewerkers van het Stadsarchief en het stadsdeel met betrekking op een Cultuurcluster, inclusief een grote bibliotheek, in het Centrumgebied, het CAN. Die plannen zijn na verloop van tijd herzien, mede vanwege een bezuiniging. HCN is toen op de samenwerking met de bibliotheken doorgegaan. Wellicht kan HCN in de toekomst beschikken over een ruimte in een (nog aan te leggen) winkelcentrum aan het Waterlandplein of in Banne Buiksloot. Deze ruimtes worden door projectontwikkelaars en woningcorporaties verhuurd.

De tentoonstellingen van HCN vinden doorgaans plaats in het stadsdeelkantoor. Een voordeel van deze locatie is dat veel mensen dit gebouw met een publieke functie voor andere doeleinden bezoeken en dan tegelijkertijd kennis nemen van de tentoonstelling.

3.2 Stichting Museum Amsterdam Noord

De Stichting Museum Amsterdam Noord is per juli 2006 ingeschreven in het stichtingenregister van de Kamer van Koophandel. Doel van de stichting is de geschiedenis van Amsterdam-Noord en omstreken van de middeleeuwen tot en met de tegenwoordige tijd op toegankelijke wijze beschikbaar te stellen. De stichting streeft ernaar alle werkzaamheden te laten verrichten door vrijwilligers. Voor incidentele werkzaamheden wil de stichting tijdelijk ondernemers uit Amsterdam-Noord inhuren.

Aanbod en publieksbereik

Momenteel beschikt de stichting nog niet over een eigen aanbod met bijbehorend publieksbereik. De bestuursleden hebben wel de ambitie om de volgende activiteiten te ontwikkelen en ontplooien:

- Tentoonstellingen van voorwerpen met cultuurhistorische waarde die betrekking hebben op het gebied.
- Gelegenheid bieden tot het houden van cursussen en lezingen over Amsterdam-Noord, voornamelijk de geschiedenis, de stedelijke opbouw, de architectuur, de bewoners, de kunstenaars en de ondernemers.
- Tentoonstellingen van beeldende kunst die in Amsterdam-Noord en omstreken zijn vervaardigd of ten behoeve van het gebied zijn aangekocht.
- Vertonen van films.
- Tochten en excursies.

De activiteiten van de stichting zullen tot uiting komen in een bezoekerscentrum. De bestuursleden hebben voor ogen dat bezoekers een grote topografische kaart van Amsterdam-Noord te zien krijgen, die de geschiedenis sinds het jaar 1.000 op een tijdlijn verbeeldt, een moderne oudheidkamer en een galerie voor hedendaagse kunstenaars. De stichting denkt aan een opzet zoals het Theo Thijssen Museum op de Eerste Leliedwarstraat in Amsterdam. Moderne media kunnen een grote rol gaan spelen.

Bewaren en zichtbaar maken

De Stichting Museum Amsterdam Noord kan nog geen eigen collectie laten zien. Deze is in ontwikkeling. De Stichting streeft er ook niet naar om een eigen collectie op te bouwen, maar men wil deze bij de mensen thuis halen (onder meer oral history) door een potentiële gebruikersovereenkomst te sluiten. Voor wat betreft oral history zijn er deskundigen bij het Amsterdams Historisch Museum waarmee is gesproken.

De Stichting beoogt samenwerkingsverbanden op te zetten met lokale musea en oudheidkundige verenigingen in Purmerend, Monnikendam en Edam. Deze lokale musea hebben depots en er worden gesprekken gevoerd over de mogelijkheid om voorwerpen tentoon te stellen. Voorts kunnen de bestuursleden melden dat het Stadsarchief interesse heeft getoond in het initiatief van de stichting. Over de invulling van het initiatief zal nog gesproken moeten worden.

Organisatie

De stichting krijgt momenteel geen subsidie van het stadsdeel. Wel is er een verzoek tot subsidie voor 2008 ingediend. De bestuursleden van de stichting maken actief werk van fondsenwerving. Dit bevindt zich in een verkennend stadium. Particulieren, maar ook bedrijven en de Rotary zijn benaderd. Verder heeft de Rabobank een startsubsidie toegekend. Het bestuur steekt veel tijd in het optuigen van de stichting.

Momenteel beschikt de stichting over een groep van 69 vrienden c.q. donateurs. Binnen deze groep willen vijf tot tien personen in de toekomst een

actieve functie gaan vervullen. Voorts zijn er met de Reinwardt Academie contacten over stageplaatsen. De bestuursleden van de Stichting laten zich door Stichting Cultureel Erfgoed Noord-Holland onder andere opleiden voor het schrijven van een museumwerkplan. De opleiding tot excursieleider is afgerond via de excursiecommissie van de Vrienden van de Amsterdamse Binnenstad. Op 27 oktober jl. heeft de eerste excursie plaatsgevonden in het kader van de 'verjaardag van Amsterdam'. Gidsen van de stichting hebben deelnemers meegenomen op een fietstocht door stadsdeel Noord.

Samenwerkingsverbanden

De stichting maakt vooral werk van het optuigen van de organisatie. Van samenwerkingsverbanden binnen Amsterdam-Noord is nog geen sprake. Buiten het stadsdeel is een samenwerkingsverband met het Amsterdams Historisch Museum (AHM) over winkeltjes in Noord. Het AHM overweegt spullen in bruikleen te geven. Voorts zijn er naast contacten met de excursiecommissie van de stichting 'Vrienden van de binnenstad' ook contacten met de lezingencommissie van diezelfde stichting.

Accommodatie

De Stichting Museum Amsterdam Noord beschikt nog niet over een eigen accommodatie. Het bestuur hoopt dat het museum tussen 1 april en 1 juni 2008 haar deuren kan openen. Als alles volgens plan verloopt, zal deze winter het gemeente badhuis gerestaureerd worden door Stadsherstel. Dit gebouw heeft een oppervlak van circa 100 m². Dat betekent dat men inventief zal moeten zijn bij de inrichting. Over de binnenkant van het gebouw moet nog worden onderhandeld.

3.3 Stichting De Ransdorptoren

Het openstellen van de Ransdorptoren in 1992 was een gezamenlijk initiatief van het stadsdeel Amsterdam-Noord en de Centrale Dorpenraad Landelijk Noord. In 1994 vervolgens werd de stichting De Ransdorptoren opgericht en deze regelt sindsdien de openstelling van de toren voor bezichtiging en beklimming, en organiseert jaarlijks exposities. De toren is tussen april en september iedere zaterdag en zondag geopend tussen 11.00 en 17.00 uur. Daarnaast is de toren in de maanden juli en augustus ook van dinsdag tot en met zondag geopend.

Het doel van de stichting is de toren van Ransdorp te gebruiken als ruimte voor tentoonstellingen over het gebied rondom Ransdorp. De stichting coördineert de openstelling en de beklimming van de toren.

Aanbod en publieksbereik

De 32 meter hoge Ransdorptoren is in de zestiende eeuw gebouwd in laat gotische bouwstijl. Momenteel heeft de toren de functie van klokkentoren en sinds 2007 is een entree naar de kerk opengesteld waardoor samenwerking beter mogelijk is. Op de eerste verdieping van de toren bevindt zich een tentoonstellingsruimte waar jaarlijks wisselende exposities plaatsvinden. De hal is geschikt voor kleine recepties en exposities.

Gemiddeld trekt de Ransdorptoren per jaar 4.000 bezoekers. Dit zijn vaak mensen die een fietstocht maken in de omgeving van Waterland. Op verzoek is de Ransdorptoren ook buiten de reguliere openingstijden geopend. De Stichting richt zich op verschillende doelgroepen. Zo weten verschillende scholen uit Amsterdam de toren goed te vinden voor gastlessen of informatie over het gebied rondom de toren. Ook 'vrouwen van nu' en verscheidene

landschapsarchitecten bezoeken de toren.

Tot op heden zijn diverse tentoonstellingen georganiseerd met betrekking tot opgravingen, boeren, de visserij, de tweede wereldoorlog, het huishouden vroeger, kinderen en feest, van de wieg tot het graf, verdwenen nering, vogels, water, genieten van Waterland, beroepen en het gezinsleven. De tentoonstellingen komen vaak tot stand doordat mensen uit het netwerk van het bestuur veel weten over een bepaald onderwerp dat aansluit bij het leven van vroeger. Vanaf de toren hebben de bezoekers bij helder weer uitzicht tot Amsterdam, Almere, Lelystad, Purmerend en Marken.

Organisatie

Het bestuur van de stichting werkt op vrijwillige basis. De Stichting Ransdorptoren krijgt in 2007 een vrijwilligersbijdrage van € 385 en € 2.720 voor openstelling van de toren. Daarnaast betalen de bezoekers € 0,50 entree. Incidenteel worden fondsen geworven, zoals het Prins Bernard Cultuurfonds en de ANWB (voor horizonborden).

Het is geen groot probleem vrijwilligers te vinden die de mensen kunnen ontvangen. Voorheen werd gewerkt met studenten en scholieren, maar momenteel zijn het vooral volwassenen die het aardig vinden om in hun vrije tijd mensen te ontvangen en ze te vertellen over de geschiedenis van de toren. Deze suppoosten krijgen een vrijwilligersbijdrage van € 25,- per dag.

Samenwerkingsverbanden

In 2005 is samengewerkt met Staatsbosbeheer om een project voor leerlingen van scholen uit het hele land te realiseren. In juni en september van dat jaar hebben circa 1.000 leerlingen de Ransdorptoren bezocht. Dit was een succesvol project. De Ransdorptoren is aangesloten bij de TIP (Toeristisch Informatie Punt), werkt samen met zeilscholen voor het organiseren van vaartochten en wisselt materiaal uit bij diverse landelijke musea. Daarnaast zijn er contacten met historische verenigingen in de omgeving.

3.4 Stichting Historisch Archief Tuindorp Oostzaan (HATO)

Eind februari 2008 bestaat het Historisch Archief Tuindorp Oostzaan 25 jaar. De Stichting is ontstaan toen de voorzitter een doos met oude foto's op de stoep voor een huis zag staan, dat leeg kwam. De foto's zouden worden weggegooid, maar dit werd voorkomen door de huidige voorzitter. De doelstelling van de Stichting is om de cultuur en de geschiedkundige kennis van Tuindorp Oostzaan en omgeving te verspreiden en te vergroten onder de vroegere en huidige bewoners en verdere belangstellenden.

Aanbod en publieksbereik

Inhoudelijk richt de stichting zich voornamelijk op het ontstaan van en het leven in het dorp Tuindorp Oostzaan en omgeving. Het gebied dat HATO bestrijkt, loopt van de Waterlandse Zeedijk (Oostzander- en Landsmeerderdijk) tot aan het Noordzeekanaal en de twee zijkanalen H en I, ook wel genoemd de Noorder IJpolder. Inwoners van Tuindorp en de Molenwijk, maar ook oud-bewoners vormen de voornaamste doelgroep van de Stichting. Voorbeelden van thema's die aandacht genieten bij HATO zijn de watersnood van 1960 en de teloorgang van de scheepsbouw in Amsterdam-Noord, die overigens nauw verbonden was met Tuindorp Oostzaan. Over deze onderwerpen worden voorwerpen verzameld, zoals foto's, documenten, plattegronden en gebruiksvoorwerpen. Het verzamelde materiaal wordt ook weer onder de aandacht gebracht door middel van tentoonstellingen; vijf maal in

2007. Het aantal bezoekers verschilt per tentoonstelling en is afhankelijk van de tentoonstellingsduur, het thema en de locatie. De secretaris van HATO brengt incidenteel bezoeken aan basisscholen in Tuindorp Oostzaan om de geschiedenis van de vorige eeuw onder de aandacht te brengen. Daarvoor wordt gebruik gemaakt van een lesmap met informatie, waaronder beeldmateriaal. Deze activiteiten vinden plaats rondom de herdenking van 4 en 5 mei. Bij de jongste groepen is dit iedere keer weer een groot succes.

Bewaren en zichtbaar maken

HATO heeft een collectie van circa 20.000 foto's van Tuindorp Oostzaan en omstreken (waaronder NDSM, Amsterdamse Haven en de rest van Noord), honderden boeken en andere materialen. De collectie is grotendeels afkomstig uit particulier bezit. Een en ander wordt zichtbaar gemaakt door middel van scholenbezoek, fototentoonstellingen en het beheer van een museumwoning aan de Meteorenweg in Amsterdam-Noord welke zich nog in de originele staat bevindt sinds de oplevering in 1922.

Organisatie

De Stichting krijgt van het stadsdeel in 2007 een vrijwilligersbijdrage en een subsidie voor de openstelling en het beheer Museumwoning van € 4.250,-. De Stichting HATO bestaat uit 10 vrijwilligers en circa 80 donateurs. Zij krijgen een nieuwsbrief en uitnodigingen voor de tentoonstellingen van de stichting. In het verleden heeft HATO geprobeerd nieuwe donateurs te werven, maar deze actie heeft weinig opgeleverd. De tijdsbesteding van het bestuur en de actieve vrijwilligers varieert van 10 tot 60 uur per week, afhankelijk van de tentoonstellingen.

Samenwerkingsverbanden

HATO onderhoudt contacten met Cultureel Erfgoed Noord-Holland. Er zijn door de bestuursleden cursussen archiveren en behandeling van foto's gevolgd. Voorts onderhoudt HATO contacten met de Historische verenigingen Landsmeer en Oostzaan. Men helpt elkaar waar mogelijk.

Accommodatie

De stichting heeft op maandagen beschikking over een ruimte in het gebouw aan het Alde Baranplein 4. In deze ruimte bevindt zich het grootste deel van het archief en apparatuur voor werkzaamheden daaromtrent. De tentoonstellingen van HATO vinden plaats op verschillende locaties, waaronder het gebouw van de B.B.S., het Twiskehuis, de grote oude hal van de NDSM, en het buurthuis in Tuindorp Oostzaan.

3.5 Vereniging voor Heemkennis Ons Amsterdam kring Noord

In 1994 is kring Noord, van de Vereniging voor Heemkennis Ons Amsterdam opgericht. De Vereniging is gestart met de cursus 'Amsterdam' in Amsterdam-Noord, waarmee tegelijkertijd de eerste leden zijn geworden. De Vereniging is verdeeld over de stad Amsterdam opgesplitst in vier kringen, genoemd naar de windrichtingen. Uit het bestuur van elke kring neemt een kandidaat plaats in het hoofdbestuur. Doel van de vereniging is de kennis over Amsterdam in de meest ruime zin te bevorderen.

Aanbod en publieksbereik

Het aanbod van kring Noord bestaat voornamelijk uit digitale dialezingen, rondleidingen, wandelingen en excursies voor de leden. De inhoud van de activiteiten heeft niet uitsluitend betrekking op de geschiedenis van het stadsdeel Amsterdam-Noord, maar op de stad Amsterdam. Elke derde dinsdag van de maand vinden lezingen plaats in bibliotheek Banne Buiksloot. In 2006 zijn onder andere de volgende activiteiten ondernomen:

- Digitale dialezingen over: de Joodse geschiedenis in Amsterdam; Dirck Coornhert; het werk en leven van Rembrandt; gevels en gevelstenen in de Jordaan; landschappen en waterhuishouding rond het IJ; de ontwikkeling van de dagbladders; het Lloyd Hotel aan de Oostelijke Handelskade; kant in Nederland en de Amsterdamse koopman Christoffel van Brants.
- Rondleidingen door: Muziekgebouw aan 't IJ; het Scheepvaartmuseum; het Rembrandthuis; langs de pers (oude drukkerijen) in Amsterdam; door de Joodse buurt en over het Java-eiland en KNMS-eiland.
- Wandelingen in de binnenstad langs bezienswaardigheden van Rembrandt en 'boeren, burgers en buitenlui' vanaf de Dam.
- Excursies naar Halfweg en Spaarndam over de waterhuishouding tussen IJ en Haarlemmermeer; het oude dorp Sloten; de Noorderbegraafplaats in Amsterdam-Noord en het Van Brants Rus Hofje.

Kring Noord brengt de activiteiten op verschillende manieren onder de aandacht. Zo wordt twee maal per jaar een mededelingenblad uitgebracht voor alle leden en maandelijks wordt een digitale nieuwsbrief verzonden aan de leden. Tot slot maakt men gebruik van berichten door middel van huis-aan-huisbladen in weekblad Echo, het Parool, het Noord-Amsterdams Nieuwsblad, en de Kompas Regiokrant.

Bewaren en zichtbaar maken

Kring Noord beschikt over een eigen beeldarchief, de 'Diatheek'. Dit beeldarchief is opgebouwd vanaf de oprichting in 1949. Momenteel heeft de vereniging circa 23.000 dia's in bezit, waarvan enkele duizenden over Amsterdam-Noord. De dia's worden gedigitaliseerd door de voorzitter van Kring Noord met als doel de kwaliteit te behouden en de beelden beschikbaar te stellen via de vereniging. Tevens wordt er gewerkt aan een fotogalerij op de website van de vereniging.

Organisatie

De Vereniging voor Heemkennis Ons Amsterdam bestaat louter uit vrijwilligers. Kring Noord heeft 330 leden. De leden van het bestuur hebben een gemiddelde tijdsbesteding van 1 uur per week tot circa 1 uur per maand. Sinds 2000 heeft de vereniging een subsidierelatie met het stadsdeel. In 2007 betrof dit een vrijwilligersbijdrage van € 850,-.

Samenwerkingsverbanden

De contacten tussen de Vereniging voor Heemkennis Ons Amsterdam, kring Noord met overige verenigingen in Amsterdam-Noord gericht op cultuurhistorisch erfgoed en geschiedschrijving, zijn beperkt. Men bezoekt elkaars tentoonstellingen en krijgt uitnodigingen elkaar. De leden van de Vereniging Heemkennis Ons Amsterdam, kring Noord zijn soms ook lid bij de andere organisaties zoals HCN of HATO.

Accommodatie

Kring Noord maakt gebruik van het wijkfiliaal in de Banne van de Openbare Bibliotheek in Amsterdam-Noord, waarover men zeer tevreden is. De bibliotheek biedt afgeschreven boeken aan de vereniging aan. Op de langere termijn is het mogelijk dat de zaal te klein zal blijken, want de zaal heeft een capaciteit van maximaal 75 personen en sinds halverwege 2007 ligt het aantal bezoekers daar vaak boven. De leden van het bestuur hopen het er voorlopig nog te redden.

4 Knelpunten, behoeften, mogelijkheden en ambities

In dit hoofdstuk worden knelpunten, behoeften, mogelijkheden en ambities van de vijf betrokken organisaties in Amsterdam-Noord tegen het licht gehouden. Het hoofdstuk is opgebouwd rondom de thema's archivering en digitalisering van erfgoed, erfgoededucatie en accommodatie. Tot slot wordt ingegaan op de onderlinge verhoudingen tussen de organisaties.

4.1 Archivering en digitalisering van erfgoed

Archivering

HATO, HCN en de Vereniging voor Heemkennis hebben in de loop van enkele decennia omvangrijke archieven opgebouwd met stukken over Amsterdam-Noord. Tijdens de inventarisatie is gebleken dat de organisaties met een archief echter niet snel zullen overgaan tot onderlinge uitwisseling van archiefstukken.

Verder is duidelijk geworden dat het archiefaanbod versnipperd is, al heeft de vereniging van Heemkennis wel aangegeven het archiefmateriaal over Amsterdam-Noord eventueel te willen delen met anderen. Dit betekent dat ook het zicht op wat precies aanwezig is, ontbreekt en dat de archieven een beperkte publieke toegankelijkheid hebben. De drie lokale archieven zijn echter zonder uitzondering bereid om op aanvraag materiaal beschikbaar te stellen en doen dit ook al in ruime mate, maar ze hebben geen publieksfunctie. Bij HCN en HATO staat de eigen collectie op nummer één. Men wil wel delen, maar niet tegen elke prijs.

Het Stadsarchief

Het Stadsarchief is de professionele archiefinstelling van de stad Amsterdam met 35 kilometer archieven, een historisch-topografische collectie met miljoenen kaarten, tekeningen, en prenten, een bibliotheek en omvangrijke geluids-, film- en fotoarchieven. Deze organisatie bewaart de archieven van de stedelijke overheid en van particuliere instellingen en bedrijven die iets met Amsterdam te maken hebben.

Het Stadsarchief is geïnteresseerd in particuliere collecties (o.a. van historische verenigingen) en bedrijfscollecties, maar lijkt die niet heel actief te verwerven. Het archief heeft vanwege de verhuizing naar De Bazel enige tijd een opnamestop gehad. Mensen kunnen zelf stukken aanbrengen en dat gebeurt weer in toenemende mate nu de opnamestop is opgeheven. Er zijn contacten over en weer met historische verenigingen in Amsterdam. Een vertegenwoordiger van de afdeling Verwerving van het Stadsarchief denkt dat de historische stichtingen en verenigingen vooral kopieën bezitten van foto's en documenten uit het Stadsarchief. Daar waar originelen aanwezig zijn, is de afdeling Verwerving geïnteresseerd, maar de originelen zullen niet zomaar uit handen worden gegeven door betrokken organisaties.

In 2004 heeft een gesprek plaatsgevonden tussen de toenmalige wethouder Hoogland, het Stadsarchief (toen nog Gemeentearchief) en HCN over mogelijke samenwerking. Het Stadsarchief heeft het archief van HCN bezocht en heeft een voorstel gedaan aan de wethouder en HCN voor de invulling

van een voorpost van het Stadsarchief in Amsterdam-Noord. Het ging nadrukkelijk niet om een dependance in Noord (met de hele collectie van het Stadsarchief over Amsterdam-Noord). Het materiaal van het Stadsarchief over Amsterdam-Noord zou in het centrum blijven, maar de informatievoorziening aan de bewoners in Noord zou via deze post kunnen lopen. Ook de informatie over en van het stadsdeel zou in deze voorpost te vinden moeten zijn. Het Stadsarchief ambieerde een rol als adviseur in de vorm van het uitwisselen van kennis en ervaring en wilde meer afstemmen met lokale archieven. Het initiatief zou bij het stadsdeel en HCN moeten liggen, maar het Stadsarchief heeft nooit meer iets vernomen. Navraag bij HCN en het stadsdeel leert dat kort na het voorstel van het Stadsarchief een bestuurswisseling bij het stadsdeel plaatsvond en dat de plannen voor een cultuurcluster in het centrum van Noord, waar de voorpost onderdeel van uit zou moeten maken, werden afgeblazen.

Digitalisering van archieven

De meeste grote archieven in Nederland zijn bezig met het digitaliseren en toegankelijk maken van de eigen collectie. Het Sociaal Cultureel Planbureau noemt het Stadsarchief van Amsterdam in een recente publicatie als één van de voorlopers³. De beeldbank van het Stadsarchief wordt genoemd als voorbeeld van digitalisering dat aansluit bij de interesses van bewoners. Musea en archieven hebben echter nog weinig aandacht voor de toegankelijkheid van het online geplaatste materiaal. Het toegankelijk maken van materiaal vraagt meer dan het digitaliseren van een collectie alleen. Bezoekers moeten immers ook hun weg kunnen vinden.

Dit zien we ook terug bij de initiatieven in Amsterdam-Noord die over een archief beschikken. Zij zijn allen bezig met het digitaliseren van hun collectie. Het doel daarvan is niet zozeer het toegankelijk maken van het archief voor het publiek, maar eerder een manier om foto's en ander materiaal te bewaren en voor de archiefbeheerders doorzoekbaar te maken. Via de websites van deze initiatieven zijn de collecties niet te raadplegen. De organisaties met een archief merken op dat het lastig is om op een gestandaardiseerde manier trefwoorden toe te kennen aan archiefstukken zoals foto's. Men beraadt zich afzonderlijk op thematische indelingen om zo het materiaal gemakkelijker terug te vinden. De initiatieven beschikken tot slot ook niet over de professionele apparatuur die nodig is om op een even professionele wijze als het Stadsarchief te digitaliseren.

Behoeften

De betrokken organisaties in Amsterdam-Noord hebben voor wat betreft archivering en digitalisering van erfgoed vrij concrete behoeften geuit:

- *Hardware:* bij de Vereniging van Heemkennis, HCN en HATO is behoefte aan scanners, meer computercapaciteit en grotere beeldschermen.
- *Wijze van archiveren:* aansluiten bij bestaande systemen en manieren om unieke foto's te bewaren. Verder is er behoefte aan meer bekwame personen om foto's te voorzien van correcte onderschriften. HATO en (Museum Amsterdam Noord) MAN vragen specifiek naar deskundigheid en professionele ondersteuning voor behoud en beheer van archiefmateriaal.
- *Toegankelijkheid:* Ransdorptoren en MAN zouden graag de mogelijkheid hebben om bestaande lokale archieven te kunnen raadplegen.

Noot 3 SCP, Bezoek onze site, Jos de Haan, Renée Mast, Marleen Varekamp, Susanne Janssen, 2006

- *Verwerving*: de Vereniging voor Heemkennis heeft specifieke behoefte aan ondersteuning bij de verwerving van foto's en dia's over Amsterdam.

Mogelijkheden

Er zijn talloze varianten denkbaar waarbij men gebruik kan maken van elkaars archief en waar dit ook wordt ontsloten voor het publiek. Ondersteuning door deskundigen van Cultureel Erfgoed Noord-Holland behoort daarbij tot de mogelijkheden. Maar ook het Stadsarchief heeft kenbaar gemaakt dat het in de toekomst het voorstel tot samenwerking zoals in 2004 geformuleerd is weer kan oppakken. Indien de financiën en accommodatie geregeld zijn, zou het Stadsarchief 1 à 2 keer per jaar kunnen overleggen met HCN. Verder zou er een contactpersoon kunnen worden aangesteld bij het Stadsarchief voor Amsterdam-Noord. Daarnaast kan het Stadsarchief melding maken bij HCN van materiaal over Amsterdam-Noord dat zij binnenkrijgt.

Ambities

Gedurende het onderzoek is gebleken dat de organisaties voornamelijk geïnteresseerd zijn in randvoorwaarden als geschikte hardware, om de archiveringswerkzaamheden uit te kunnen voeren. Men is tevens geïnteresseerd in deskundigheidsbevordering, zij het in mindere mate. Het gaat dan vooral om de inrichting van het archief en de wijze van archiveren. Tot slot is ook gebleken dat er vrijwel geen ambities zijn als het gaat om het toegankelijk maken van het archief. Het laatste vereist een omslag in het denken bij de vrijwilligers, want dit zou betekenen dat het opgebouwde archief niet meer primair voor eigen gebruik dient, maar dat het óók voor een breed publiek toegankelijk moet zijn.

4.2 Erfgoededucatie

Cultuureducatie staat al jaren in het centrum van de belangstelling van overheden, scholen en culturele instellingen. Er zijn vele financieringsmogelijkheden vanuit rijk, gemeenten en provincies. Voorheen gebeurde het nog wel dat instellingen prachtige lespakketten maakten waar geen school belangstelling voor had. Uitgangspunt is daarom nu altijd dat scholen en culturele instellingen samenwerken en zoveel mogelijk afstemmen. Scholen zouden zelf hun vraag moeten kunnen formuleren waarna culturele instellingen hun aanbod daarop kunnen afstemmen. Dat klinkt heel mooi, maar in de praktijk gaat het minder gemakkelijk en vanzelfsprekend. Erfgoededucatie is een vorm van cultuureducatie waar steeds meer aandacht voor komt op scholen. Vooral erfgoed in de eigen omgeving (gebouwen, archieven, archeologische vindplaatsen, etc.) sluit goed aan bij de belevingswereld van jongeren en kinderen, en biedt kansen voor lokale historische verenigingen.

Er gebeurt in Amsterdam-Noord al veel op het gebied van erfgoededucatie. HCN beschikt over deskundigheid op het gebied van onderwijs, zoals een docent geschiedenis en een docent architectuur. Voorts hebben zij diverse contacten binnen de onderwijswereld. Er zijn lesbrieven opgesteld en er worden excursies gehouden over diverse onderwerpen. Daarnaast maken leerlingen en studenten uit het hoger onderwijs gelegenheid van het archief van HCN en zij worden daarbij geholpen. HATO brengt bezoeken aan scholen en ontvangt mensen in het archief en de museumwoning. De Ransdorptoren is tevreden met het eigen aanbod richting scholen. De Vereniging voor Heemkennis, Kring Noord heeft positieve ervaringen met samenwerking met scholen. Zij willen activiteiten ontplooiën voor de naschoolse op-

vang.

Het beeld in Amsterdam-Noord is niet anders dan het landelijke, waar het gaat om structurele samenwerking tussen scholen en historische verenigingen. De lokale organisaties maken duidelijk dat samenwerking met scholen grenzen kent. Veel projecten zijn in het verleden stopgezet als gevolg van matige of ontbrekende interesse bij jongeren en de scholen. In de tweede plaats beschikken de scholen nog onvoldoende over presentatiemogelijkheden en als er een verzoek komt, beschikken de vrijwilligers niet altijd over voldoende tijd en de scholen niet over voldoende financiële middelen. Het risico is verder aanwezig dat vrijwilligers overvraagd raken. Dit lijkt vooral te spelen bij HCN. Scholen houden niet altijd rekening met het feit dat ze te maken hebben met vrijwilligersorganisaties die vaak werken vanuit individuele motieven. Tot slot is het relevant de vraag te stellen wie verantwoordelijk is om initiatief te nemen. De betrokken organisaties vinden dat het initiatief hiervoor zou moeten liggen bij de scholen en het stadsdeel en niet bij henzelf. Van het stadsdeel wordt verwacht dat zij een duidelijke vraag neerlegt bij de desbetreffende organisaties als het gaat om erfgoededucatie.

Behoeften

De betrokken organisaties in Amsterdam-Noord hebben verschillende behoeften genoemd voor wat betreft erfgoededucatie. Zo is heel duidelijk genoemd dat scholen of het stadsdeel een duidelijke vraag zouden moeten neerleggen bij de organisaties. Er is behoefte aan commitment en interesse. Indien er een kleine bijdrage door scholen of andere partijen kan worden geleverd, dan is er de mogelijkheid om in de toekomst in gezamenlijkheid materiaal te ontwikkelen ten behoeve van erfgoededucatie.

Mogelijkheden

Scholen en culturele instellingen kunnen elkaar vinden in netwerken en via intermediaire organisaties zoals Bureau Erfgoededucatie van Cultureel Erfgoed Noord-Holland. Binnen deze netwerken bestaan tal van mogelijkheden om materiaal te ontwikkelen in samenwerking met scholen, maar ook ten behoeve van naschoolse opvang. Structurele samenwerking met scholen kan niet zonder vergaande inspanning worden gerealiseerd. En zoals aan het begin van 4.2 is aangegeven, zijn er speciale budgetten voor samenwerkingsprojecten, waarbij Cultureel Erfgoed Noord-Holland advies kan geven. Niettemin hebben we de indruk dat de betrokken organisaties in Amsterdam-Noord een dergelijke inspanning niet willen of kunnen leveren.

Ambities

De Ransdorptoren, HATO en HCN hebben geen ambities en wensen om educatieve activiteiten verder te professionaliseren. De vrijwilligers werken vaak vanuit persoonlijke motieven en doen waar ze goed in zijn. Het verwerken, beheren en behouden van een archief, c.q. toren staat voor hen voorop. De Vereniging voor Heemkennis wil graag iets met naschoolse opvang doen, maar weet niet goed hoe dit aan te pakken. Het Museum Amsterdam Noord heeft veel plannen, maar deze zijn nog niet geworteld in de realiteit van alledag, waarbij de vrijwilligers ook een museum draaiende zullen moeten houden.

4.3 Accommodatie

In de gesprekken over de huidige, maar ook de gewenste accommodatie, is duidelijk geworden dat het voor de organisaties behelpen is met de beschikbare ruimten voor hun activiteiten. We maken onderscheid tussen werk- en archiefruimte enerzijds en publieksruimten anderzijds. Bij publieksruimten gaat het om een documentatiecentrum, tentoonstellingsruimte, en/of een ruimte voor lezingen.

Stadsherstel

Een organisatie die in Amsterdam-Noord talloze karakteristieke gebouwen en ruimten in beheer heeft, is Stadsherstel N.V. De vier doelen van Stadsherstel zijn het kopen en restaureren van de meest bedreigde panden die karakteristiek zijn voor Amsterdam; het zoeken naar een goed gebruik van deze panden; het verzorgen van het onderhoud aan deze panden zodat zij in de staat blijven die zij na restauratie verkregen en het toegankelijk maken van bijzondere gebouwen of van een deel daarvan. De laatste jaren ligt de nadruk bij Stadsherstel ook op andere soorten monumentale panden, zoals kerken en industriële monumenten (scheepswerven en gemalen). Deze gebouwen zijn te huur voor diverse activiteiten, maar in sommige kerken wordt bijvoorbeeld een kerkdienst gehouden.

In Amsterdam-Noord bezit Stadsherstel onder andere Het Zonnehuis in Tuindorp Oostzaan, maar ook verschillende dijkpanden aan de Buiksloterdijk, de Schellingwouderkerk, de kerk te Ransdorp en het Gemeentelijk Badhuis. Stadsherstel stemt af met bestuurders van het stadsdeel; met enige regelmaat vindt overleg plaats en er zijn contacten met het Gemeentelijk Bureau Monumenten & Archeologie. Deze hebben vooral betrekking op planvoorbereidingen en subsidies. Verder onderhoudt Stadsherstel intensieve contacten met projectleiders van het Ontwikkelingsbedrijf en met het hoofd van de afdeling Broedplaatsen. Na restauratie van karakteristieke panden, verhuurt Stadsherstel de panden. Stadsherstel is ook een toegelaten instelling in de zin van de Woningwet (woningcorporatie) en beheert in haar panden circa 1000 woningen en ongeveer 200 bedrijfsruimten. Stadsherstel heeft bij de betrokken organisaties in Amsterdam-Noord geen positief imago. Men wil een buurtfunctie vervullen, maar moet tegelijkertijd wel kostendekkend kunnen werken. Dat laatste betekent dat de huur vaak te hoog blijkt te zijn voor de verenigingen en stichtingen. Momenteel stelt Stadsherstel ruimte ter beschikking voor de Waterlandse kunstroute; de kerk in Ransdorp wordt opengesteld en met Koninginnedag vinden diverse activiteiten plaats.

Behoeften

De behoeften voor een accommodatie in de toekomst verschillen per organisatie, maar men vindt men elkaar ook op diverse onderdelen.

- HCN heeft behoefte aan een tijdelijk onderkomen zo lang de toekomst van het CAN nog onzeker is. Er is op de langere termijn behoefte aan verdubbeling qua oppervlakte om te komen tot een afdoende werk- en archiefruimte en een toegankelijke publieksruimte. De werk- en archiefruimte dient een constante temperatuur te hebben. Indien mogelijk, zou deze ook ruimte dienen te bieden voor de opslag van boeken en foto's.⁴ Het is de wens van HCN dat de werkruimte in een rustige omgeving komt

Noot 4 Indien de ruimte onvoldoende groot is, volstaat voor HCN een (garage-)box voor extra opslag van uitgeverij- en 'vers' ongesorteerd' archiefmateriaal.

te liggen met een ingang aan de straat.

Voor de publieksruimte wenst HCN een voldoende centrale ligging van het gebouw, bereikbaar en toegankelijk voor schoolklassen en groepen. De publieksruimte zou ruimte moeten bieden aan wisselende fototoonstellingen en exposities, waar verschillende groepen tentoon kunnen stellen en het stadsdeel de plannen kan tonen. Een publieksruimte zou ook als digitale galerij kunnen worden ondergebracht bij de vier bibliotheken in Amsterdam-Noord. HCN heeft tot slot behoefte aan een garantie van het stadsdeel voor een ruimte voor 10 jaar in plaats van 'loze toezeggingen'.

- HATO heeft behoefte aan het in de toekomst veilig stellen van de openstelling van de museumwoning. In de verre toekomst denkt HATO meer ruimte nodig te hebben voor werkruimte, maar ook is de wens geuit voor een geschikte plek om te exposeren en eventuele bezoekers te ontvangen.
- Bij de Vereniging voor Heemkennis zal op een gegeven moment behoefte ontstaan aan een betaalbare ruimte geschikt voor 100 tot 250 personen waar een a twee maal per maand een lezing kan worden gehouden.
- De Ransdorptoren heeft behoefte aan waterdichte afspraken tussen Stadsherstel en stadsdeel. Er zijn onduidelijkheden over de toekomstige eigenaar van het gebouw en de stichting wil de garantie dat zij in de toekomst de toren kunnen behouden om de doelstellingen van de stichting te kunnen blijven realiseren.
- MAN heeft op korte termijn behoefte aan een publieksruimte om het museum in onder te brengen (men is in overleg met Stadsherstel over het Badhuis) en op langere termijn heeft de stichting behoefte aan een archiefruimte.

Als het aan de bestaande initiatieven ligt, zou het stadsdeel kostendrukkend moeten werken bij de huur van een accommodatie voor archief- en werkruimte.

Mogelijkheden

Het voorstel van het Stadsarchief in 2004 hield in dat er een informatiecentrum van het Stadsarchief zou komen, gecombineerd met ruimte voor HCN en de bibliotheek Noord. Dit kan volgens een bestuurslid van HCN nog steeds. "Het gaat om een moderne manier van communiceren".

Verder heeft Stadsherstel te kennen gegeven bereid te zijn om als partner mee te denken over het geschikt maken van een locatie voor tentoonstellingsdoeleinden. Dit is echter alleen mogelijk als er een culturele stichting of aparte BV zou worden opgezet, maar het behoort wel tot de mogelijkheden. Het Zonnehuis en Gemeentelijk Badhuis zijn genoemd als locaties. De Ransdorptoren zal op den duur in bezit komen van Stadsherstel, net als andere monumentale panden in Amsterdam Noord. Zij berekenen eventueel niet-commerciële tarieven.

De al langer actieve initiatieven als HCN, HATO en de vereniging voor Heemkennis geven aan dat de mogelijkheid bestaat om een ruimte te delen, maar dan wel met een eigen archiefruimte en een centrale ontvangstruimte.

Ambities

De organisaties hebben voor de publieksruimte een ambitie geformuleerd die verder gaat dan alleen het aanbod van cultuurhistorisch erfgoed. Tijdens de werkbijeenkomst is gesproken over een gedeelde publieksruimte, waar ruimte is voor allerlei kunst- en cultuurinitiatieven.

De werk- en archiefruimte kan volgens de betrokkenen worden ondergebracht in één gebouw, onder voorwaarde dat ieder over een eigen archief-

en werkruimte beschikt. De gedachten gaan bijvoorbeeld uit naar een oud schoolgebouw met drie lokalen en een gymzaal. Dit betekent dat men in een toekomstige accommodatie een gezamenlijk dak deelt, maar dat de eigen identiteit behouden blijft. Het gaat er dan vooral om dat helder wordt welk doel men voor ogen heeft. Willen de organisaties eventueel in een gebouw vanwege efficiencyoverwegingen of zien zij ook een meerwaarde in mogelijkheden voor gezamenlijke publieksactiviteiten bijvoorbeeld?

4.4 Onderlinge verhoudingen

Daar waar gezocht wordt naar aanknopingspunten en mogelijkheden om te komen tot professionalisering en afstemming van initiatieven rondom cultuurhistorisch erfgoed in Amsterdam-Noord, is het relevant stil te staan bij de onderlinge verhoudingen. In onderstaande tabel wordt een algemeen beeld geschetst van de wijze waarop de betrokken organisaties naar elkaar kijken. Het is een weergave van overheersende sentimenten die wij in de interviews tegenkwamen. Aan het eind van het gesprek hebben we elke organisatie ook gevraagd om de sterke en zwakke kanten van de andere organisaties te noemen.

Tabel 4 Sterkten en zwakten

Initiatief	Sterkte	Zwakte
Historisch Centrum Amsterdam Noord (HCN)	HCN staat te boek als een degelijke organisatie met diepgaande en inhoudelijke kennis over het stadsdeel. Zij zijn diepgeworteld in Amsterdam-Noord en hebben goede contacten met diverse instellingen en de afdeling informatie/communicatie van het stadsdeel. HCN trekt veel publiek bij tentoonstellingen en krijgt geld voor publicaties. HCN 'schrijft' geschiedenis en beschikt over een archiefruimte en vele foto's.	HCN staat ook te boek als organisatie die ten onder dreigt te gaan aan het eigen succes. Er wordt veel aanspraak gemaakt op de grote bekendheid en het uitgebreide archief van HCN. Het behandelen van verzoeken van informatie vergt veel tijd, waardoor weinig ruimte meer overblijft voor overige activiteiten. HCN wordt verweten een zekere arrogantie naar andere initiatieven uit te stralen. Tot slot zou men de leden weinig kunnen bieden.
Stichting Ransdorptoren	De Ransdorptoren is een van de weinige monumenten in Noord die ook daadwerkelijk bezocht kunnen worden. De toren is aangesloten bij het Toeristisch Informatiepunt (TIP) en biedt meertalige folders. Verder worden de toren en de tentoonstellingen druk bezocht en goed gewaardeerd door het publiek. Men vindt het leuk dat de mogelijkheid bestaat de toren te beklimmen.	Het is voor minder mobiele bezoekers problematisch om vanwege de 61 treden, de tentoonstellingsruimte te bereiken. De toren beschikt niet over een lift. Daarnaast is de toren gedurende de winter gesloten. Veel inwoners van Amsterdam-Noord zijn niet op de hoogte van de toren omdat deze te ver buiten het bebouwde gedeelte van het stadsdeel zou liggen.
Historische Vereniging Tuindorp Oostzaan (HATO)	HATO staat bekend om de vele kennis die men heeft opgebouwd over het gebied rondom Tuindorp Oostzaan. De vrijwilligers worden gekenschetst als hard werkende mensen die een groot archief hebben opgebouwd. Daarnaast heeft men een leuke museumwoning opgebouwd.	HATO beperkt zich tot gebied waar men kennis van heeft. Daarnaast hebben de fototentoonstellingen een vrij korte duur, waardoor hier maar weinig mensen op af zouden komen. HATO heeft verder gebrek aan professionele capaciteit en toevoer van jonge leden.

Stichting Museum Amsterdam Noord	MAN zet met het initiatief om een museum op te richten de geschiedenis van Amsterdam-Noord duidelijk op de kaart en de agenda. De bestuursleden zijn in staat gebleken veel publiciteit te genereren en men is goed aan het lobbyen. Sommigen vinden het een prima initiatief om een museum op te richten en hier een poging toe te wagen.	MAN zou veel ideeën hebben, maar het blijft onduidelijk in hoeverre de stichting ook de menskracht, collectie en financiën voor elkaar kan krijgen. Verder wordt de houding van het bestuur ten opzichte van enkele bestaande initiatieven gehekeld. Tot slot wordt de vraag gesteld of de initiatiefnemer in staat is een museum op te richten.
Afdeling Amsterdam-Noord van de vereniging voor Heemkennis	De Vereniging voor Heemkennis, kring Noord haalt een groot deel van de geschiedenis van Amsterdam naar Noord. De vereniging beschikt over een grote diacollectie en er is veel animo voor lezingen die worden gehouden in de bibliotheek Banne Buiksloot.	In de ogen van de andere organisaties heeft de Vereniging voor Heemkennis tijdens lezingen vooral aandacht voor het centrum van Amsterdam en nauwelijks voor Amsterdam-Noord.

De relatie van bestaande initiatieven en organisaties met het stadsdeel

Er zijn knelpunten genoemd die terugslaan op het stadsdeel. Zo is er bij sommige partijen argwaan en sprake van oud zeer tegenover het stadsdeel. Verscheidene initiatieven vermoeden een verborgen agenda van het stadsdeel in het kader van dit onderzoek. De keuze van initiatieven voor de interviews in het onderzoek bevreemdt hen, en men vermoedt dat het stadsdeel bestaande initiatieven wil samenvoegen, waardoor het stadsdeel in toekomst maar één subsidierelatie hoeft te onderhouden. Verder vinden meerdere betrokkenen dat het stadsdeel maar matig interesse toont voor de activiteiten. Verder ondervindt een enkeling problemen vanwege het feit dat zij in juli aan het stadsdeel kenbaar moeten maken wat zij in het jaar daaropvolgend aan activiteiten zullen ontplooiën. Tot slot is de wens geuit dat het stadsdeel een visie uitspreekt op het cultuurhistorisch erfgoed in Amsterdam-Noord.

5 Conclusies en advies

In dit laatste hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vraag van het stadsdeel wat de mogelijkheden (en struikelblokken) zijn om te komen tot professionalisering en afstemming van initiatieven rondom cultuurhistorisch erfgoed in Amsterdam-Noord. In de conclusies wordt een aantal zaken gepresenteerd waar het stadsdeel zich bij mogelijke vervolgacties reken-schap van zal moeten geven. Vervolgens geven we verschillende adviezen.

5.1 Conclusies

Er is nog veel verborgen vermogen

De meeste van de besproken initiatieven houden zich al enkele decennia bezig met de geschiedenis van Amsterdam-Noord. Zij hebben zeer veel materiaal verzameld en dat met veel aandacht gearchiveerd. De collecties zijn echter niet zo zichtbaar door de slechte toegankelijkheid ervan. Dat neemt niet weg dat er veel is opgebouwd en dat in deze collecties een belangrijke basis ligt voor de geschiedschrijving van Amsterdam-Noord.

Vrijwilligers vragen een andere benadering dan professionals

De initiatieven op het terrein van geschiedschrijving en cultuurhistorisch erfgoed worden uitsluitend ontplooid door vrijwilligers. Deze mensen besteden vaak, met veel passie, sinds jaar en dag een groot deel van hun vrije tijd aan het uitvoeren van activiteiten en het besturen van hun organisatie. Uitgangspunt van deze vrijwillige inzet is dat men er plezier in heeft. Deze 'eigenheid' van de vrijwilligersorganisaties waarin zij met elkaar samenwerken is van groot belang. Een aantal organisaties is niet positief over de relatie die zij door de jaren heen met het stadsdeel heeft opgebouwd. Soms is het de ontstaansgeschiedenis die verklaart waarom druk wordt ervaren van het stadsdeel bij meerdere en soms gelijktijdige verzoeken voor onbetaalde werkzaamheden. In andere gevallen is er verwarring over verwachtingen waaraan initiatieven denken te moeten voldoen. Het stadsdeel dient zich steeds bewust te zijn van de mogelijke last die ze op de schouders van vrijwilligers legt. Bovendien stelt de leeftijd van veel vrijwilligers ook speciale eisen aan accommodaties (bij voorkeur gelijkvloers). De gemiddelde leeftijd blijft hoog, omdat het lastig blijkt om in jongere opvolgers te voorzien.

Er is geen ambitie om uit te groeien tot een professionele organisatie

De Ransdorptoren, HATO en HCN tonen weinig ambities voor de toekomst. Over het algemeen zijn ze tevreden met wat zij nu doen, maar ze willen beter ondersteund worden met een adequate accommodatie en geschikte apparatuur. Zij zijn meer geïnteresseerd in de opbouw en beheer van hun archief dan in het toegankelijk maken ervan. Educatieve activiteiten laten ze liever aan anderen over. Geen van deze initiatieven heeft de ambitie om naar een professionele organisatie door te groeien. Het Museum Amsterdam Noord heeft duidelijk meer ambities, zowel gericht op professionalisering als op inhoud en bereik van doelgroepen. Dit initiatief bestaat vooralsnog echter alleen op papier en heeft geen collectie opgebouwd. Van gezamenlijke ambities is vooralsnog ook geen sprake. Het enige waar de verenigingen elkaar duidelijk vinden is in de wens voor een publieke pre-

sentatieruimte in Noord waar ook kunstenaars zouden kunnen exposeren. Een van de deelnemers op de werkbijeenkomst sprak naar eigen zeggen liever van "op elkaar afgestemde ambities".

Bevolkingssamenstelling

Uit de Diversiteits- en integratiemonitor 2004 van de Dienst Onderzoek en Statistiek gemeente Amsterdam blijkt dat het aandeel etnische minderheden in stadsdeel Amsterdam-Noord snel zal stijgen na 2004. In sommige buurten, zoals Nieuwendam-Noord, De Banne en Centrum Oud Noord, was dit in 2004 al het geval. Tussen 2000 en 2003 is een concentratie van meer dan 70% niet-westerse allochtonen ontstaan in Nieuwendam-Noord.

Binnen de Wijkaanpak van minister Vogelaar (Wonen, Wijken en Integratie) zijn er met sociale programma's duidelijke doelstellingen voor De Banne en Nieuwendam-Noord geformuleerd. Ook op cultureel gebied worden inmiddels diverse initiatieven ontplooid. Het is raadzaam om binnen de bestaande activiteiten rekenschap te nemen van deze ontwikkelingen en te pogen om niet-westerse doelgroepen te betrekken waar het gaat om cultuurhistorie. De ervaring leert dat dit een heel lastige opgave is. De activiteiten van de bestaande initiatieven richten zich hier nu niet specifiek op. Het Museum Amsterdam Noord heeft wel de ambitie deze doelgroepen te bereiken.

Cultuurhistorisch erfgoed vraagt om blijvende aandacht van het stadsdeel

De initiatieven ervaren een gebrek aan interesse van het stadsdeel voor cultuurhistorisch erfgoed. Dat uit zich in de communicatie – of het gebrek daaraan – tussen initiatieven en stadsdeel, maar ook in de hoeveelheid geld die het stadsdeel beschikbaar stelt voor de initiatieven. Opvallend is dat er in de nota Kunst en Cultuur nauwelijks woorden worden gewijd aan cultuurhistorisch erfgoed. Op de cultuurbegroting is hier geen budget voor gereserveerd. De historische initiatieven krijgen bijdragen uit de vrijwilligersbudgetten. Naast een gebrek aan interesse ervaren sommige initiatieven het stadsdeel ook als minder betrouwbaar. Het stadsdeel zou dingen beloven, maar daar later op terugkomen. Genoemd wordt onder andere de ontwikkelingen rond het cultuurcluster in CAN in 2004.

Er wordt een visie verwacht van het stadsdeel

Dit onderzoek, het onderzoek van LAGroup en ook de subsidieaanvraag van het Museum Amsterdam-Noord, hebben de verwachtingen van de initiatieven ten aanzien van het stadsdeel vergroot. Men verwacht een visie van het stadsdeel op cultuurhistorisch erfgoed in Noord. En daarna moet er ook bo-ter bij de vis, want met mooie woorden alleen nemen de organisaties geen genoegen. In de adviezen wordt uitgebreid stilgestaan bij aanknopingspunten voor een dergelijke visie.

5.2 Adviezen

Het stadsdeel wil met dit onderzoek argumenten om budgetten overeind te houden, te bewaken en eventueel uit te breiden. Met die argumenten zou de raad overtuigd kunnen worden van de noodzaak om actie te ondernemen op het gebied van cultuurhistorisch erfgoed en geschiedschrijving. In dat kader is het relevant de vraag te stellen wie in staat is om verder te professionaliseren en wie er in een mogelijk toekomstig cultuurcluster zou kunnen worden ondergebracht.

Uit dit onderzoek blijkt dat geen van de initiatieven de ambitie en slagkracht heeft om uit te groeien naar een professionele organisatie. Daar ligt de oplossing niet. Wel kunnen de volgende adviezen worden geformuleerd.

5.2.1 Archivering en digitalisering van erfgoed

Uitgangspunt: Professionaliseren met hulp van anderen

De historische archieven in Amsterdam-Noord beschouwen archivering en digitalisering als hun kerntaak. Omdat zij duidelijke behoeften hebben geuit gericht op professionalisering schetsen wij hieronder enkele mogelijkheden.

De verenigingen en stichtingen krijgen nu geen subsidies uit de cultuurbegroting, maar uit de vrijwilligersbijdrage. Op het moment dat zij een subsidie ontvangen op cultuurtitel kunnen er ook subsidievoorwaarden gesteld worden aan bijvoorbeeld de condities waaronder de collecties bewaard worden en de toegankelijkheid ervan. Subsidies geven het stadsdeel de mogelijkheid om te sturen. Vrijwilligersbijdragen niet. Voorwaarden stellen is echter niet voldoende. Tegenover de voorwaarden zouden afdoende financiële middelen moeten staan om de organisaties in staat te stellen aan de voorwaarden te voldoen.

Professionele erfgoedorganisaties in Amsterdam zijn in staat een bijdrage te leveren aan professionalisering van archivering en digitalisering bij de initiatieven. Dat gebeurt nu al incidenteel, maar dat zou meer structureel en intensiever kunnen gebeuren. Het Gemeentearchief in Rotterdam investeert bijvoorbeeld serieus in de professionalisering van historische verenigingen op voorwaarde dat het Gemeentearchief gebruik kan maken van de betreffende archieven. Dit is alleen interessant als de archieven waardevol materiaal bevatten (iets dat het Stadsarchief in Amsterdam overigens lijkt te betwijfelen). Het Stadsarchief staat echter nog steeds open voor een vorm van samenwerking waarbij het Stadsarchief professionele ondersteuning biedt en de historische vereniging in ruil een soort voorpost kan zijn voor het Stadsarchief. Het gaat dan om een publieksfunctie waarbij bezoekers ook doorverwezen kunnen worden naar het Stadsarchief. Een dergelijk voorstel heeft het Stadsarchief de gemeente en het HCN in 2004 gedaan, maar daar is door het stadsdeel geen vervolg aan gegeven. Overigens wil het Stadsarchief nadrukkelijk geen dependance van het archief in Amsterdam-Noord oprichten. Een vergelijkbaar geluid liet de directeur van het Amsterdams Historisch Museum, Pauline Kruseman, onlangs horen in reactie op de plannen voor diverse buurtmusea in Amsterdam, waaronder Museum Amsterdam Noord. De suggestie dat die musea satellieten zouden kunnen zijn van haar museum wees zij van de hand. Het Amsterdams Historisch Museum wil graag bijdragen aan professionalisering met haar kennis, maar heeft ook de handen vol aan het eigen museum⁵.

Door de handschoenen weer op te pakken kunnen afspraken worden gemaakt met het Stadsarchief (en mogelijk het Amsterdams Historisch Museum) en de historische verenigingen. Het stadsdeel kan de partijen bij elkaar brengen, opdat de archieven van de historische verenigingen bewaard blijven toegankelijk worden gemaakt voor een breder publiek.

Noot 5 Historie van om de hoek doet het goed, Paul Arnoldussen, het Parool, 12 november 2007

Een andere mogelijkheid die het stadsdeel heeft, is om de steunfunctie in de provincie Noord-Holland, Cultureel Erfgoed Noord-Holland, een opdracht te geven om de verenigingen te ondersteunen bij archivering en digitalisering. Verschillende verenigingen hebben al eens contact gehad met Cultureel Erfgoed Noord-Holland, maar de mogelijkheden zijn beperkt, omdat Cultureel Erfgoed Noord-Holland door de provincie wordt ondersteund als steunfunctie voor heel Noord-Holland, behalve Amsterdam. Het stadsdeel zal daarom aparte (financiële) afspraken moeten maken met Cultureel Erfgoed Noord-Holland. De wethouder cultuur van Amsterdam, mevrouw Gehrels, heeft volgens Cultureel Erfgoed Noord-Holland beloofd dat de stad Amsterdam geld beschikbaar wil stellen als er een gezamenlijk verzoek van culturele instellingen ligt voor ondersteuning vanuit Cultureel Erfgoed Noord-Holland.

5.2.2 Erfgoededucatie

Uitgangspunt: Erfgoededucatie overlaten aan de professionals

De Ransdorptoren, HATO en HCN hebben geen ambities en wensen op het terrein van educatie, anders dan dat zij het liever niet zelf doen. De Vereniging voor Heemkennis wil graag iets met naschoolse opvang doen, maar weet niet goed hoe dit aan te pakken. Het Museum Amsterdam Noord heeft veel plannen, maar die zijn nog niet geworteld in de realiteit van alledag, waarbij de vrijwilligers ook een museum draaiende zullen moeten houden.

Educatie kan bovendien ook niet met een eenvoudige cursus overgedragen kan worden. Bij cultuureducatie, en dus ook erfgoededucatie, is samenwerking tussen de school en de culturele instelling een voorwaarde. De betrokken organisaties vinden dat het initiatief zou moeten liggen bij de scholen en het stadsdeel en niet bij henzelf. Van het stadsdeel wordt verwacht dat zij een duidelijke vraag neerlegt bij de desbetreffende organisaties als het gaat om erfgoededucatie. De historische verenigingen zouden in samenwerking met scholen educatieve programma's kunnen ontwikkelen. Professionele culturele instellingen hebben daarvoor tegenwoordig educatieve medewerkers in dienst.

In plaats van professionalisering van de historische verenigingen zelf op het terrein van educatie, ligt het dus meer voor de hand om een soort bypass aan te brengen waarbij een ander dit onderdeel van de verenigingen overneemt. Dat kan op twee manieren:

- 1 Het stadsdeel zou kunnen overwegen om een professionele ontwikkelaar van educatieve programma's in te schakelen. Deze kan contact zoeken met scholen in Amsterdam Noord en uitgaande van het aanbod van de verenigingen een educatief programma op maat ontwikkelen. Medewerking van de verenigingen is natuurlijk een belangrijke voorwaarde, maar de indruk is dat men daar toe bereid is, mits er een duidelijke vraag vanuit scholen is en anderen het werk grotendeels verrichten.
- 2 Een andere –veel verdergaande– mogelijkheid, is de oprichting van een professionele instelling voor erfgoed in Amsterdam-Noord. De Stichting Museum Amsterdam Noord bewandelt deze route in feite al. De stichting heeft professionele ambities en heeft weinig vertrouwen in de al bestaande initiatieven. Doordat de meeste activiteiten die de stichting voor ogen heeft erg lijken op die van de bestaande initiatieven, roept de stichting veel weerstand op. De onderlinge concurrentie en het gebrek aan

samenwerking tussen de verschillende verenigingen lijken door dit initiatief nog verder versterkt te worden. De vraag is dus of dit het beoogde middel is om professionalisering te bewerkstelligen.

Toch denkt DSP-groep dat een nieuwe instelling niet helemaal kansloos is. *Maar de missie en doelstelling van zo'n instelling zouden zich dan moeten richten op het zichtbaar en toegankelijk maken van de reeds bestaande collecties.* De instelling zou oplossingen kunnen bieden voor knelpunten op verschillende terreinen. De instelling zou bijvoorbeeld accommodatie voor de archieven kunnen bieden met de mogelijkheid om de archieven ook te raadplegen. Te denken valt aan een bezoekerscentrum. Daarnaast kan professionele begeleiding bij de inrichting en conservering en digitalisering van de archieven worden geboden. Deze instelling zou ook op professionele wijze educatieve activiteiten voor scholen kunnen organiseren waarbij de al bestaande initiatieven worden ingeschakeld. De verenigingen krijgen op deze wijze faciliteiten en professionele ondersteuning, waarbij ze daarnaast hun eigen activiteiten kunnen blijven doen en hun eigenheid kunnen behouden.

Gezien de onderlinge verhoudingen tussen de huidige initiatieven en gezien de deining die nieuwkomer Museum Amsterdam Noord heeft veroorzaakt, zou een dergelijke nieuwe instelling met de nodige voorzichtigheid en in goed overleg door het stadsdeel moeten worden geïntroduceerd.

5.2.3 Accommodatie

Uitgangspunt: Samen is er meer mogelijk

Alle initiatieven hebben – vaak urgent – behoefte aan accommodatie voor hun archief, tentoonstelling of lezing. Alle initiatieven ondernemen afzonderlijk geregeld pogingen om nieuwe accommodatie te vinden. Ze lopen daarbij vaak stuk op de financiering en een gebrek aan afstemming tussen bijvoorbeeld Stadsherstel en het stadsdeel. Stadsherstel geeft aan bereid te zijn om als partner mee te denken over het geschikt maken van een locatie voor tentoonstellingsdoeleinden. Dit is echter alleen mogelijk als er een culturele stichting of aparte BV zou worden opgezet, maar het behoort wel tot de mogelijkheden. Het Zonnehuis en Gemeentelijk Badhuis zijn genoemd als locaties. Zij berekenen eventueel niet-commerciële tarieven.

De initiatieven zien mogelijkheden voor een gezamenlijke publieksruimte waar niet alleen tentoonstellingen van historische verenigingen, maar ook van beeldende kunstenaars bijvoorbeeld zouden kunnen plaatsvinden. Deze ruimte zou zich ook lenen voor bijvoorbeeld lezingen en debatten. Een dergelijke publieksruimte ontstijgt de accommodatieproblematiek van deze verenigingen echter, maar zou er wel deels een oplossing voor bieden. Wellicht dat er mogelijkheden voor het stadsdeel liggen om in het kader van het CAN een dergelijke publieksruimte te realiseren.

De overige accommodatieproblematiek betreft de archief- en werkruimtes van de initiatieven. Tijdens de werkbijeenkomst bleek dat de drie initiatieven met een eigen archief best in een gebouw met elkaar zouden willen zitten, mits ze elk over een eigen archief- en werkruimte zouden kunnen beschikken. Een bezoekersruimte willen ze wel delen. De gedachten gingen onder meer uit naar een oud schoolgebouw met drie lokalen en een gymzaal. Hier zijn minder sturingsmogelijkheden voor het stadsdeel, omdat het een verantwoordelijkheid van de initiatieven zelf betreft. Anderzijds hebben de

verenigingen tot nu toe veel moeilijkheden ondervonden bij het vinden van geschikte ruimte. Het is goed verdedigbaar dat het stadsdeel zich zou inzetten bij het vinden van een gezamenlijke ruimte voor de archieven. Het wel of niet kunnen beschikken over een ruimte waarin archieven geraadpleegd kunnen worden is immers cruciaal voor de toegankelijkheid van het materiaal. Uiteraard kan digitale ontsluiting via internet enig soelaas bieden, maar dit kan nooit de fysieke toegankelijkheid vervangen, zeker niet op wijk- en buurniveau.

Bijlagen

Bijlage 1 Geïnterviewde personen

Historisch Centrum Amsterdam Noord (HCN)

- 1 mw. W. Sartorius
- 2 mw. B. Alberts
- 3 dhr. K. Alberts

Stichting Randsdorpertoren

- 4 mw. W. Sartorius
- 5 dhr. W. Kuijvenhoven

Historische Vereniging Tuindorp Oostzaan (HATO)

- 6 mw. C. Fellingma
- 7 dhr. M. Wijbenga
- 8 dhr. B. Baartman

Stichting Museum Amsterdam Noord

- 9 dhr. H. Ras
- 10 dhr. F. Hony

Afdeling Amsterdam-Noord van de vereniging voor HeemkennisVoorzitter:

- 11 dhr. A. Zaaiman
- 12 dhr. D. Weeda

Adviescommissie Kunst en Cultuur

- 13 dhr. J. Donkers

Stadsherstel

- 14 mw. E. Schouten (Hoofd verhuurzaken)

Stadsarchief

- 15 dhr. R. Blom (Afdeling verwerving)

Bijlage 2 Verslag werkbijeenkomst

Verslag van bijeenkomst 22 november café-restaurant Wilhelmina Dok

Marion Wester heet alle genodigden welkom en zij vraagt de aanwezigen zichzelf kort te introduceren.

- Jan Donkers, Adviescommissie Kunst en Cultuur
- Dick Weeda, Afdeling Amsterdam-Noord van de vereniging voor Heemkennis
- Aaldrik Zaaiman, Afdeling Amsterdam-Noord van de vereniging voor Heemkennis
- Vibeke Roeper, Cultureel Erfgoed Noord-Holland
- Marten Wijbenga, Historisch Archief Tuindorp Oostzaan
- Corry Fellinginga, Historisch Archief Tuindorp Oostzaan
- Bonny Alberts, Historisch Centrum Amsterdam Noord
- Kees Alberts, Historisch Centrum Amsterdam Noord
- Sanne Peek, stadsdeel Amsterdam-Noord
- Wim Kuijvenhoven, Stichting de Ransdorper Toren
- Wil Sartorius, Stichting de Ransdorper Toren
- Henk Ras, Stichting Museum Amsterdam Noord
- Frank Hony, Stichting Museum Amsterdam Noord
- Marion Wester, DSP-groep
- Joost Groenendijk, DSP-groep

Voordat Sanne Peek begint aan haar inleiding komen er verscheidene opmerkingen van de aanwezigen.

Wil Sartorius merkt op dat ze geen invloed hebben kunnen hebben op de datum en het tijdstip van de bijeenkomst. Dit moet volgens haar niet de suggestie wekken dat er in Amsterdam-Noord louter bejaardenclubs actief zijn op het gebied van cultuurhistorisch erfgoed en geschiedschrijving.

Bonny Alberts vult aan door op te merken dat een aantal belangrijke bestuursleden met een baan buiten spel is gezet. Zij hebben niet de mogelijkheid aanwezig te zijn op dit tijdstip.

Marion Wester gaat in op de opmerkingen en die ook al kenbaar zijn gemaakt voor aanvang van de bijeenkomst. Zo zijn er vragen binnengekomen naar het precieze doel van de bijeenkomst. Zij geeft aan dat het doel is te onderzoeken wat al dan niet gezamenlijk de ambities voor de toekomst zijn. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling om een gesprek te organiseren tussen het stadsdeel en de verenigingen c.q. stichtingen. Om die reden zullen Jan Donkers en Sanne Peek de bijeenkomst ook eerder verlaten.

Wim Kuijvenhoven stelt in aanvulling daarop de vraag wat de probleemstelling en aanleiding van het onderzoek is.

Tot slot vraagt Wil Sartorius zich af waarom andere organisaties die actief zijn op het gebied van geschiedenis en cultuurhistorisch erfgoed niet zijn uitgenodigd voor de werkbijeenkomst. In haar ogen zouden zij een belangrijke bijdrage kunnen leveren.

Inleiding door Sanne Peek

Marion Wester stelt voor dat dit het juiste moment is om Sanne Peek aan het woord te laten om de vragen te beantwoorden.

Voor wat betreft de vraag van Wim Kuijvenhoven zegt Sanne Peek dat stadsdeel het initiatief heeft genomen voor dit onderzoek omdat het bestuur van stadsdeel de historische activiteiten hoog heeft zitten. Cultuurhistorisch erfgoed heeft de aandacht. Het bestuur wil de activiteiten die binnen het stadsdeel plaatsvinden uitwerken en versterken. Dat kan niet zonder een visie, een nota of een duidelijk toekomstperspectief. Twee concrete gebeurtenissen vormen de feitelijke aanleiding voor het onderzoek. In de eerste plaats betreft dit een raadsnotie uit 2005, welke is ondersteund door de raad. Daarnaast een vrij recent advies van de adviescommissie kunst en cultuur. Om beide redenen is het van belang in kaart te brengen wat er gebeurt en hoe de toekomst vorm kan worden gegeven.

In antwoord op de vraag van Wil Sartorius zegt Sanne Peek dat organisaties zijn betrokken waar het stadsdeel een subsidierelatie mee heeft. Deze organisaties doen vaak concrete opdrachten voor het stadsdeel en het stadsdeel hecht veel waarde aan deze relaties. DSP-groep is om die reden uitgenodigd om ambities en onderlinge verhoudingen in kaart te brengen. Sanne Peek wil ook door middel van het onderzoek weten of het mogelijk is politiek draagvlak te krijgen en wellicht extra budget vrij te spelen. Sanne Peek merkt tot slot op dat de gesprekken en het onderzoek bij sommigen tot beroering hebben geleid. Ze wil benadrukken dat iedereen haar desgewenst kan bellen voor vragen, discussie, etc.

Dick Weeda vraagt aan Wil Sartorius welke verenigingen of stichtingen missen.

Wil Sartorius geeft aan dat onder andere de Stichting monumenten en de Buiksloterkerk niet zijn betrokken.

Sanne Peek zegt dat de Buiksloterkerk vooral een gebouw betreft. Deze Stichting wordt gesubsidieerd voor de programmering.

Kees Alberts vertelt dat landschap, architectuur en industrieel erfgoed en gebouwen buiten schot blijven. De overheid laat daar telkens stekken vallen. Dit is iets wat je niet kunt blijven negeren.

Sanne Peek legt uit dat de verantwoordelijkheden hiervoor bij de centrale stad liggen.

Bonny Alberts merkt op dat het onderzoek ook over monumentale gebouwen zou gaan.

Kees Alberts zegt hier dat HCN met de niet aanwezige groepen regelmatig contact en een intensievere samenwerking hebben: de stichting Monumenten Amsterdam Noord en de stichting Oud-Nieuwendam, die van het stadsdeel projectsubsidie krijgt. Deze organisaties hebben regelmatig aandacht voor en krijgen vragen over het monumentaal bezit (cultureel erfgoed) in Noord.

Sanne Peek zegt dat het binnen dit verkennende onderzoek gaat om historisch educatieve activiteiten, waaronder digitalisering, archivering en erfgoededucatie gaat en niet sec om gebouwen.

Frank Hony vraagt aan Sanne Peek of hij mag aannemen dat het Museum Amsterdam Noord subsidie gaat krijgen naar aanleiding van hetgeen zij zojuist heeft verteld over de betrokken initiatieven.

Sanne Peek merkt op dat de activiteiten die MAN ambieert deels overlappen en voor een deel bestaan uit een nieuwe aanpak.

Marion Wester vult aan door te zeggen dat er wel een subsidieaanvraag is ingediend.

Wim Kuijvenhoven vraagt of er nog meer subsidieaanvragen zijn op het gebied van historische activiteiten die we niet kennen?

Sanne Peek zegt dat er wel wat geld gaat naar historische schepen, maar verder moet ze diep nadenken. Dit is niet geheel duidelijk, want er zijn veel potjes met geld. Uit verschillende budgetten wordt nu geld gehaald. Sanne Peek ziet risico's in de continuïteit voor de toekomst. Ze wil nogmaals benadrukken dat ze argumenten van de aanwezigen nodig heeft om de stadsdeelraad te overtuigen voor de toekomst structureel geld vrij te spelen voor cultuurhistorisch erfgoed. Sanne Peek laat visitekaartjes achter voor mensen die haar nog niet direct weten te vinden en verlaat de bijeenkomst.

Jan Donkers van de adviescommissie kunst en cultuur

Jan Donkers krijgt nu het woord. Hij wil het deze middag hebben over geschiedschrijving en de plek die Amsterdam-Noord daarbij inneemt. De adviescommissie kunst en cultuur heeft drie speerpunten, waarvan een de geschiedschrijving is. Hij merkt op dat er in de geschiedschrijving over heel Amsterdam nog maar sporadisch melding wordt gemaakt van Amsterdam-Noord. Er is bijvoorbeeld informatie over de ponten in de jaren '50, maar er werd geen aandacht besteed aan het feit dat die naar Amsterdam-Noord gingen. Ook Geert Mak heeft weinig aandacht voor Noord. Onlangs is een nieuw overzicht van de geschiedenis van Amsterdam verschenen, maar nog niet duidelijk is of er veel aandacht voor het stadsdeel is.

Donkers merkt op dat het "boek van oceaanstomers tot mammoettankers" een geweldige prestatie is. Hij noemt het advies dat de commissie in april 2007 heeft uitgebracht over cultuurhistorisch erfgoed en geschiedschrijving, waaruit hij een deel voorleest. Jan Donkers leest onder andere voor dat er in Noord veel organisaties actief zijn: HCN, HATO, Heemkennis, stichting monumenten en de Ransdorptoren. Recent is daar het initiatief bijgekomen van het Museum Amsterdam Noord. Dit geeft aan dat er groot draagvlak is voor geschiedenis in en van noord. Het advies van de commissie is te komen tot openbare huisvesting en initiatieven te ondersteunen. Dan is één archief handig. Er is verder veel onzekerheid over het CAN. De bouw van een bibliotheek is afgeblazen, want op steenworp afstand (aan de andere kant van het IJ) bevindt zich de nieuwe bibliotheek. Jan Donkers merkt op dat er gesprekken zijn geweest tussen HCN en het Stadsarchief in 2004. Hij zegt dat het ideaal zou zijn als bestaande activiteiten gebundeld kunnen worden in archief. Deze bundeling is interessant vanwege toenemende belangstelling voor geschiedschrijving en cultuurhistorisch erfgoed. In het advies wordt gepleit voor structurele middelen en een cultuuromslag onder vrijwilligers. Verder zouden middelen gereserveerd kunnen worden voor bijvoorbeeld een oral history project. Jan Donkers zegt dat Tip de Bruin over een gigantisch archief beschikt waar iets mee zou moeten gebeuren. Hij zegt dat er contacten zijn geweest over een archief in noord. Dit is een van de redenen waarom de aanwezigen deze middag bij elkaar zitten.

Jan Donkers sluit af door de aanwezigen op te roepen zich te bezinnen op de vraag wat nu het belangrijkste is. "Wat is de reden dat ik hier zit en waarom zet ik mij in voor de geschiedschrijving." We kunnen het er allemaal over eens zijn dat het van belang is om het niveau hoger te tillen. Dit zouden we samen kunnen doen.

In reactie vraagt Wim Kuijvenhoven of de opmerking van Donkers over de spreiding van activiteiten een negatieve connotatie hebben.

Jan Donkers zegt dat dit zo zou kunnen worden opgevat.

Marion Wester vertelt dat ze gesproken heeft met het stadsarchief en dat initiatieven voor samenwerking niet uitsluitend daar lagen. Zij zaten midden in een verhuizing; het initiatief lag bij het stadsdeel en bij HCAN. Kort daarop kwam er een wisseling van bestuur van het stadsdeel. Maar ook de plan-

nen voor het CAN bleven onduidelijk.

Wil Sartorius reageert op het verhaal van Jan Donkers. Ze zegt dat als verenigingen elkaar nodig hebben, ze elkaar al kunnen vinden. Ieder initiatief heeft eigenheid. Zo houdt HCN zich bezig met geheel Amsterdam-Noord. HATO richt zich op Tuindorp en de vereniging voor Heemkennis brengt de geschiedenis van de hele stad naar Amsterdam-Noord. Samenwerking is en was er tot op heden best wel. Recent is daar het initiatief bijgekomen om een museum op te richten in

Amsterdam-Noord. Wil Sartorius wil toch maar op tafel leggen dat ze het idee heeft dat er door Museum Amsterdam Noord voorbij wordt gelopen aan de bestaande initiatieven. Wil Sartorius meent dat het MAN vanwege het vrijkomen van een locatie op het idee zijn gekomen voor een museum.

Frank Hony vraagt aan Wil Sartorius of ze bedoelt dat Museum Amsterdam Noord met dit idee is gekomen voor een museum omdat er een locatie is vrijgekomen. Dit is volgens hem niet het geval.

Wil Sartorius wil het toch maar even boven tafel hebben.

Corrie Fellingina zegt dat Henk Ras met een bulldozer over HATO is heen gewalst. De manier waarop hij HATO behandelt is niet goed geweest. Ze is van mening dat als hij eerst contact had gezocht het wellicht anders had gelopen. Corrie Fellingina merkt op dat ze het gevoel krijgt dat Henk Ras doet alsof de HATO niet bestaat.

Henk Ras vertelt dat er naar de mening van MAN te weinig aanbod op het gebied van geschiedenis is in Amsterdam-Noord. MAN wil zes van de zeven dagen een openbaar museum waar mensen op de museumtijden naar toe kunnen gaan. Verder geeft hij aan dat er een uitgebreid gesprek heeft plaatsgevonden met het HCN. Henk Ras zegt dat hij op dat moment het idee had dat de leden van HCN aan de grens van hun kunnen zaten. Hij merkt op dat hij eveneens in de museumwoning is geweest, waar hij gesproken heeft met Corrie Fellingina. Hij heeft informatie gestuurd over de plannen van MAN, maar nooit een reactie mogen vernemen. Tot slot zegt Henk Ras dat MAN een nieuwkomer is en dat ze nog niet alle ins en outs kennen.

Frank Hony vult Henk Ras aan door op te merken dat ze in 2006 zich hebben gemeld bij het stadsdeel. Het idee voor een museum in Noord komt met andere woorden ook niet uit de lucht vallen. Frank Hony is van mening dat MAN een elegante weg heeft bewandeld.

Voorlopige bevindingen uit het onderzoek door DSP-groep

Marion Wester vertelt daaropvolgend een en ander uit het onderzoek dat door DSP-groep is uitgevoerd. Het blijkt dat een ieder zich met passie inzet voor de geschiedenis van Amsterdam-Noord en dat daar ook heel hard aan gewerkt wordt. Mensen kennen elkaar en nodigen elkaar uit voor openingen, tentoonstellingen en lezingen. Er wordt echter niet echt samengewerkt door de verenigingen en stichtingen. Wel wordt op aanvraag materiaal van elkaar geleend.

Wim Kuijvenhoven merkt op dat er vanuit een individuele motivatie wordt gewerkt. De kaders van deze middag blijven voor hem onduidelijk en er is ook geen beleidsmedewerker aanwezig om dit toe te lichten.

Frank Hony is het daar mee eens. Hij zegt dat de meeste aanwezigen een eigen baan of andere verplichtingen hebben. Hij vindt het verwonderlijk dat men nu bij elkaar is gekomen.

Marion Wester zegt dat samenwerken impliceert dat je ook dingen samen doet. Iets anders dat uit het onderzoek blijkt is dat er negatieve sentimenten richting het stadsdeel bestaan. Ze zegt dat de vrees door partijen is geuit dat het stadsdeel de partijen samen zou willen voegen.

Wil Sartorius merkt op dat het gewoon niet duidelijk was wat nu het doel van de interviews en enquêtes was. Vervolgens kwam twee weken later een onderzoek van LAGroup over de invulling van de ruimte in het CAN-gebied. Mocht het zo zijn dat bepaalde antwoorden tijdens de interviews voorzichtig zijn beantwoord dan heeft dit veeleer te maken met onduidelijkheid over de bedoelingen van het onderzoek.

Marion Wester zegt dat een andere bevinding van DSP-groep is dat de verenigingen en stichtingen soms onderlinge concurrentie voelen en een concurrerende houding ten opzichte van elkaar innemen.

Wim Kuijvenhoven zegt dat het juist goed is een dergelijke houding aan te nemen. De organisaties die aan tafel zitten weten elkaar namelijk wel te vinden wanneer dit nodig is. Wim Kuijvenhoven zegt dat niet de hele middag in het teken moet staan van dergelijke onderwerpen.

Dick Weeda vertelt dat als het gaat om nieuwe initiatieven er verschillende houdingen kunnen worden aangenomen. Hij zegt dat de Vereniging voor Heemkennis en de Buiksloterkerk Henk Ras bijvoorbeeld hebben uitgenodigd om het initiatief om een museum op te richten toe te lichten. Op die manier bestaat dan een mogelijkheid om te reageren en een gesprek aan te gaan. Er zit veel kennis bij diverse mensen en dat is juist interessant. Dick Weeda zegt dat hij een open houding van groot belang vindt.

Wil Sartorius merkt op dat het wellicht ook wel komt omdat bepaalde organisaties al heel lang bestaan. HCN is tot de conclusie gekomen dat er behoefte is aan een groot en toegankelijk archief en niet aan een museum. Een museum buiten wat er al is, dat idee hebben ze losgelaten omdat een pijpenkop uit Amsterdam-Noord niet anders is dan een pijpenkop uit Amsterdam.

Dick Weeda zegt dat dit voor mensen uit de stad wel een eyeopener is.

Wim Kuijvenhoven zegt dat geschiedschrijving beter kan. Is het museum dan een eerste prioriteit? De Ransdorptoren heeft namelijk ook enige kunstzinnige pretenties.

Marion Wester stelt voor dit vast te houden en later aan de orde te stellen.

Reacties op het verslag dat vooraf is toegestuurd

Bonny Alberts laat weten dat in het verslag een verkeerde weergave wordt gegeven van de accommodatie van HCN in het CAN. De afspraken met het gemeentearchief en het stadsdeel hadden betrekking op een Cultuurcluster, inclusief een grote bibliotheek, in het Centrumgebied, het CAN. Die plannen zijn vereenvoudigd door het stadsdeel, mede vanwege een bezuiniging.

HCN is toen zelf op de samenwerking met de bibliotheken doorgegaan.

Er moest bezuinigd worden en bibliotheken moesten terug naar de wijken.

Het stadsdeel greep in en gaf aan dat ze naar een centraal gedeelte moesten. Bibliotheekfunctie is ontvallen. Er kan worden gesproken over functies, maar HCN is sceptisch over cultuurcluster in het CAN. LAGroup onderzoekt de functies van een cultuurcluster. Het historisch centrum kan een digitaal centrum bieden gericht op scholen in de vorm van foto's tekeningen, etc..

Dit kan centraal of in de vier bibliotheekvestigingen in noord. Dit kunnen ze loskoppelen, het bezit van foto's, kaarten kun je presenteren op begane grond en niet ergens bovenin. HCN heeft daarom richting LAGroup gezegd dat ze een neutralere plek en niet in de grote toeloop willen hebben. Zo zijn er meerdere organisaties.

Wil Sartorius merkt op dat men best de hele middag kan gaan praten, maar er is telkens geen geld of mogelijkheden voor accommodatie.

Marion Wester herhaalt de oproep van Sanne Peek, namelijk argumenten om de politiek te overtuigen.

Wil Sartorius zegt dat voorgangers dit ook zeiden. Wellicht ziet de adviescommissie een mogelijkheid. Er worden op het moment twee onderzoeken uitgevoerd en er is nog steeds geen geld beschikbaar voor een accommodatie.

Marion Wester merkt op dat we bij elkaar zijn gekomen om een voorstel te formuleren voor het Dagelijks Bestuur.

Aaldrik Zaaiman laat weten dat er zich veranderingen hebben voorgedaan sinds het interview. Als ze de brandweervoorschriften willen blijven volgen dan moeten ze in de zeer nabije toekomst wellicht uitwijken naar een andere ruimte. In oktober zat men tijdens een bijeenkomst met een kleine 100 personen in de zaal van de bibliotheek.

Kees Alberts zegt dat er ook vanuit de beeldende kunst behoefte is aan een flinke ruimte. Er is behoefte aan een grote galerie of tentoonstellingszaal zoals gebeurt in Almere. Het stadsdeelkantoor is op dit moment te klein om op deze behoefte in te spelen. De centrale plek in het CAN kan wellicht worden gebruikt.

Inhoudelijke thema's

Marion Wester stelt voor om verder te gaan met het programma zoals aangekondigd in de uitnodigingsbrief en aan de hand van thema's die naar voren zijn gekomen uit de interviews. Het gaat dan om ambities en wensen voor archivering, educatie en accommodatie. Het is van belang dat deze zo duidelijk mogelijk worden geformuleerd.

Frank Hony vraagt zich af wat nu eigenlijk de bedoeling is van de rest van middag. Hij merkt op dat er irritatie bestaat tegen MAN. Marion Wester geeft aan dat die nu is uitgesproken en dat iedereen heeft aangegeven het daar niet de hele middag over te willen hebben.

Wim Kuijvenhoven zegt dat de aanwezigen nu moeten laten zien wat knelpunten en ambities zijn.

Marion Wester zegt dat op die manier meer budget beschikbaar kan worden gesteld door het stadsdeel.

Wim Kuijvenhoven maakt duidelijk dat als de aanwezigen er van overtuigd zijn dat ze de goede dingen doen er nu een kans ligt om dit kenbaar te maken.

Kees Alberts vult aan door de vraag te stellen of men zich dan meer moet richten op digitalisering of bijvoorbeeld panelen voor exposities. De vraag moet worden gesteld of bestaande organisaties zoals HCN wel die publiekvoorlichtende taak op zich willen nemen? Dit is een splitsingsmodel dat maatschappelijk van betekenis kan zijn.

Marion Wester vraagt of er nog andere onderwerpen zijn, die aandacht behoeven.

Wim Kuijvenhoven merkt op dat het wenselijk is om professionele ondersteuning aan de orde te stellen.

Marion Wester zegt dat Vibeke Roeper mee zal denken.

Henk Ras vraagt zich af of dat dit de aanwezigen eigenlijk wel interesseert. Zij mogen immers toch geen gebruik van maken van het aanbod van Cultureel Erfgoed Noord-Holland.

Inleiding door Vibeke Roeper van Cultureel Erfgoed Noord-Holland (CENH)

Vibeke Roeper vraagt aan de aanwezigen of al wel eens gebruik hebben gemaakt van de diensten Cultureel Erfgoed Noord-Holland. Dit blijkt voor alle aanwezigen het geval te zijn.

Ze zegt dat sinds 1 juni Museaal Historisch Perspectief is opgegaan in de Stichting Cultureel Erfgoed Noord-Holland. De doelgroepen bestaan uit historische verenigingen, musea, monumentenorganisaties. Deze kunnen desgewenst worden ondersteund en geadviseerd. (CENH) ontwikkelt cursussen, scholing, etc. en zet projecten op samen met de doelgroepen die ze bedienen. Door de fusie zijn ook gemeenten in Noord-Holland een doelgroep geworden. Aan gemeenten geeft men advies hoe ze rekening kunnen houden met cultuurhistorische waarden. Sinds kort is de doelgroep onderwijs ook toegevoegd. Vanuit CENH probeert men erfgoedbreed programma's op te zetten, bijvoorbeeld over verhalen van Noord-Holland. Doel is interactie te zoeken met het grote publiek. Dus niet alleen kom maar kijken naar wat wij bieden, maar ook het verhaal met en van de bewoner is van belang. Naast deze educatieve functie houdt CENH zich bezig met archeologie en publieksbereik. Vibeke Roeper merkt op dat ze vandaag heeft gesproken met haar management team over historische verenigingen. Cursussen die CENH biedt hebben betrekking op bedrijfsvoering, presenteren, educatie (door kleine erfgoedinstellingen te vragen wat ze doen met het onderwijs), beheer en behoud van gebouwen, en digitalisering van initiatieven zoals websites en andere initiatieven. Verder vertelt Vibeke Roeper dat er steeds meer geld vrij komt voor digitaliseringprojecten. Een concreet voorbeeld daarvan is het digitaliseren van archiefmateriaal uit de tweede wereldoorlog. Het Ministerie van VWS heeft onlangs 22 miljoen euro beschikbaar gesteld om archiefmateriaal over WOII veilig te stellen. Daarnaast is er voor de omgeving Waterland een uitnodiging verstuurd naar initiatieven.

Corrie Fellingina zegt dat het erg stil is geworden toen Katja Boshuis wegviel. Vibeke Roeper beaamt dit en zegt dat er een groot gat is gevallen. CENH heeft dit weer opgepakt en nu proberen ze alle regio's aan tafel te krijgen. In het voorjaar heeft een bijeenkomst plaatsgevonden voor verenigingen en stichtingen in Waterland. Geen van de aanwezigen heeft daar aan deelgenomen, want er is geen uitnodiging uitgegaan.

Corrie Fellingina vertelt dat die bijeenkomsten juist zo leuk waren want je kon van elkaar leren.

Vibeke Roeper laat verder weten dat geschiedenisbank een dienst is die ze hebben opgezet. Organisaties hebben de mogelijkheid om daar een pagina van te gebruiken. Deze website is in de ogen van Vibeke Roeper nu nog vooral rudimentair. In samenwerking met archieven hebben ze zich voorgenomen om voor breder publiek collecties te ontsluiten, waarbij ook mogelijkheid zal ontstaan om verhalen toe te kunnen voegen door gebruikers.

Wil Sartorius zegt dat HCN al gebruik maakt van Geschiedenisbank, wat zij een goed initiatief vindt, maar aanpassingen gaan niet heel snel.

Aaldrik Zaaiman merkt op dat het onderhoud van de webpagina op Geschiedenisbank erg vermoeiend is.

Vibeke Roeper reageert hierop door te melden dat ze hoopt van de provincie financiële steun te krijgen. Pieter Vijn is contactpersoon voor de Geschiedenisbank. CENH geeft ook onderzoeksgidsen uit en men is momenteel bezig met een handleiding voor historische verenigingen. Het gaat over het brede pallet van diensten, leren van elkaar. De provincie wil graag dat verenigingen betrokken worden bij projecten waar je niet zo heel snel aan zit te denken, zoals samenwerkingsverbanden met scholen.

Marion Wester stelt Vibeke de vraag wat de consequentie is van de financiering door de provincie voor ondersteuning van lokale Amsterdamse organisaties, zoals in Amsterdam-Noord.

Vibeke Roeper zegt dat CENH niet wordt betaald voor individuele ondersteuning. In Amsterdam is geen financiële ondersteuning. De gemeente

Amsterdam heeft besloten om geen eigen steunfunctie te hebben. Dat willen ze niet. Geld hiervoor is vier jaar geleden ingetrokken. In de toekomst gaat dit ook niet gebeuren. Wel is er geld voor organisaties die bij CENH ondersteuning willen. Als men samen optrekt, liggen er openingen. Dit heeft mevrouw Gehrels, de wethouder cultuur van de gemeente Amsterdam, zo uitgelegd.

Henk Ras zegt dat dit heen en weer spelen is.

Marion Wester merkt op dat als de aanwezigen die vraag hebben, er een kans is.

Bonny Alberts vraagt aan Vibeke Roeper of het correct is dat als de vereniging Castricum ondersteuning van CENH wil, zij direct een verzoek kunnen indienen bij CENH. Dat klopt, volgens Vibeke Roeper.

Aaldrik Zaaiman vertelt dat zijn vereniging rechtstreeks een vrijwilligersbijdrage krijgt van het stadsdeel Amsterdam-Noord. Andere kringen krijgen van de stadsdelen die subsidie niet.

Dick Weeda geeft aan dat het aardig zou zijn om in het adressenbestand van CENH te komen om informatie te ontvangen over relevante ontwikkelingen.

Vibeke Roeper zegt dat dit in orde komt. De verenigingen in Amsterdam Noord zullen in de toekomst ook uitgenodigd worden voor de regiobijeenkomsten van Waterland.

Pauze

Marion Wester stelt voor om even kort te pauzeren

Deel 2 van de bijeenkomst

Marion Wester stelt voor om het tweede gedeelte van de bijeenkomst te gebruiken om in te gaan op de ambities van de aanwezige organisaties. Wat zouden ze bijvoorbeeld over 5 jaar willen, maar ook op de kortere termijn? Dit gebeurt met de zogenaamde stickermethode; aanwezigen kunnen in drie ronden geeltjes invullen aan de hand van de thema's archivering, educatie en accommodatie. Per ambitie wordt 1 plaksticker gebruikt.

Digitalisering en archivering

Dit kan na het inleveren van de geeltjes worden onderverdeeld in:

- a Digitaliseren
- b Hardware
- c Wijze van archiveren
- d Verwerving
- e Deskundigheid
- f Toegankelijkheid

Digitaliseren

- MAN wil op lange termijn alles digitaliseren.
- HCN wil verhalen en objecten digitaliseren.
- HCN wil bijvoorbeeld de beschikbare informatie over Krijtmolen de Admiraal digitaliseren. Alles van internet halen is ideaal voor gebruikers, maar dit is niet het eerste wat de stichting zelf ambieert. Een aanwezige merkt op dat je jezelf hiermee overbodig kunt maken.

Hardware

- Er is behoefte aan professionele apparatuur (Heemkennis) zoals een scanner.
- Grotere capaciteit (HCN), waaronder scanners (A3), groter beeldscherm, etc.
- Deze behoeften worden genoemd bij de drie verenigingen.

Wil Sartorius zegt dat ze initiatieven/archieven willen digitaliseren en ontsluiten.

Wim Kuijvenhoven vertelt dat er verschillende activiteiten zijn die iets opleveren. De ambitie zou moeten zijn om informatie voor anderen te ontsluiten. Zodoende kan het aanbod toegankelijk worden gemaakt.

Een aanwezige merkt het probleem op dat er bij het publiek vaak behoeften bestaan die niet geheel aansluiten op het aanbod. De bredere behoeften of bronnen over Amsterdam-Noord zijn verder weg. Vraag en aanbod moeten in de discussie worden gescheiden. Men moet af van het idee dat dingen alleen zelf gebruikt worden.

Marten Wijbenga merkt op dat mensen al bij HATO komen voor foto's die men digitaal beschikbaar stelt.

Henk Ras zegt dat de Koninklijke Bibliotheek alle werken al digitaal zou hebben. In de rapportage E-Culture van de Raad voor Cultuur wordt er vanuit gegaan dat in de toekomst alles digitaal wordt.

Wijze van archiveren

- Aansluiten bij bestaand systeem (MAN).
- Archiveren: hoe unieke foto's bewaren, kunnen raadplegen, nrs. geven, in mappen, onderschriften (HCN).
- Behoeft aan professionele ondersteuning.

Kees Alberts merkt op dat er een verzuiming is over de wijze van archiveren. Hoe geef je bijvoorbeeld een nummering? Hij vertelt dat een grote archiefverzameling ook unieke stukken bevat, die niet digitaal zijn. Hier kunnen gebruikers ook mee te maken krijgen.

Wil Sartorius laat weten dat als je het archief open wil stellen dat er aan alle foto's nieuwe trefwoorden dienen te worden gehangen. Binnen HCN is men ook bezig met een thematische indeling.

Bonny Alberts zegt dat medewerkers van het stadsarchief of de bibliotheek ook al vrijwilligerswerk doen voor HCN.

Wil Sartorius zegt dat de bestuursleden van HCN heel veel kennis hebben. Echter, met alleen kennis kun je alle problemen niet oplossen. Je hebt ook mensen nodig.

Frank Hony vraagt zich af wat belangrijker is. Het eigen archief of wat je wilt betekenen voor het publiek.

Kees Alberts zegt dat het eigen archief nummer 1 staat. Soms krijgt HCN foto's binnen zonder informatie. Intern wordt er veel tijd besteed om dergelijke naamloze beelden te voorzien van 'correcte' teksten. Dit is veel werk.

Wim Kuijvenhoven merkt op dat als dit tot de kerntaak van een organisatie behoort, een helpdeskfunctie welkom zou zijn.

Vibeke Roeper zegt dat men bij het stadsarchief terecht zou moeten kunnen. Verder is ze op de hoogte van een project over betekenisgeving in Alkmaar. Archivarissen aldaar nodigen betrokken burgers uit om eigen informatie en verhalen toe te voegen.

Marion Wester brengt in dat je hiermee twee vliegen in een klap slaat. Het gaat om informatie krijgen en delen.

Wil Sartorius zegt dat ze geen behoefte heeft aan subjectieve verhalen met de strekking van “opa vertelt”.

Vibeke Roeper reageert hierop door te stellen dat je in niveaus kunt denken. Mensen kunnen informatie toevoegen, maar tegelijkertijd kan een historicus het (betaalde) onderzoek doen. Met zes mensen heb je de grootste gemene deler. Bovendien moet je misschien niet van iedere foto alles willen weten. Je kunt ook keuzes maken.

Verwerving

Aaldrik Zaaiman zegt dat het voor de Vereniging voor Heemkennis de bedoeling is om de collectie uit te breiden.

Marion Wester zegt dat er in Amsterdam-Noord drie verenigingen zijn met een collectie. De vraag is of men een gezamenlijke collectie zou willen?

Marten Wijbenga zegt dat dit betekent dat je ook aparte categorie-indelingen krijgt.

Kees Alberts is van mening dat dia's voor een archief origineel moeten zijn, en digitaliseren voor ander gebruik. (de Vereniging voor Heemkennis beschikt vooral over dia's).

Wim Kuijvenhoven stelt de vraag of men benieuwd is naar ieders collectie. Hij geeft aan dat dit het geval is voor de Ransdorptoren. Deze heeft geen eigen collectie, maar is heel geïnteresseerd in die van anderen om eventueel te kunnen gebruiken.

Wil Sartorius zegt dat men elkaar nu advies geeft en dat er vragen aan elkaar kunnen worden gesteld. Dat werkt goed. Het is voldoende om van elkaars archief gebruik te maken voor dit moment. Dat is nu het meest haalbare.

Marion Wester zegt dat er talloze varianten denkbaar zijn waarbij men gebruik kan maken van elkaars archief en waar dit ook wordt ontsloten voor het publiek.

Wil Sartorius zegt dat de Ransdorptoren geen originele stukken verzamelt. Als het alleen om digitale kopieën gaat, is dat het meest ideaal. Het beheren van originelen stelt namelijk andere eisen.

Bonny Alberts merkt op dat gemeenteraadsstukken en foto's een verschillende behandeling vragen.

Deskundigheid

Vibeke Roeper vertelt dat er bij CENH expertise is op het gebied van e-culture. De betreffende persoon, Simone Slots, kan advies geven over de vraag hoe aan te sluiten bij bestaande systemen. Zij kan een groep desgewenst begeleiden en training geven.

Wil Sartorius vraagt zich af of hierover materiaal beschikbaar is wat zij zou kunnen krijgen. Bij HCAN maken ze gebruik van het landelijk systeem dat in de bibliotheek wordt gebruikt.

Vibeke Roeper zegt dat het afhangt van de ambitie wat je wilt bereiken. Als je alle archieven op elkaar wilt aansluiten, is het van het grootste belang dit samen en in overleg te doen.

Wil Sartorius geeft aan dat het archief alsmaar groeit. Ook zoekfuncties veranderen.

Toegankelijkheid

De Ransdorptoren geeft aan erg gebaat te zijn bij de toegankelijkheid van andere initiatieven en archieven.

Erfgoededucatie

Dit kan na het inleveren van de geeltjes worden onderverdeeld in:

- a Geen verdere ambities; dit doen we al
- b Naschools
- c Voortgezet onderwijs

Geen verdere ambities; dit doen we al

Marion Wester merkt op dat HATO, Ransdorpertoren en Historisch Centrum Amsterdam Noord graag willen door gaan met wat ze momenteel doen.

Wil Sartorius geeft aan dat de Ransdorpertoren het wil laten zoals het nu is. De ruimte van de toren wordt niet groter en ze hoeven ook geen busladingen vol met Japanners. Dat willen ze niet ambiëren.

Vibeke Roeper vraagt of de aanwezigen iets merken van ambities bij scholen. Wim Kuijvenhoven bevestigt dit. Hij geeft aan dat scholen terugkomen met nieuwe vragen.

Marion Wester stelt de vraag of de vraag bij scholen ook daadwerkelijk toeneemt.

Wil Sartorius zegt dat het budget voor schoolreizen bij scholen afneemt, waardoor meer in de schoolomgeving wordt gedaan.

Vibeke Roeper merkt op dat er wel geld beschikbaar is voor cultuureducatie

Wil Sartorius vertelt dat de Ransdorpertoren in het verleden in samenwerking met Staatsbosbeheer een tentoonstelling in de Nieuwe Kerk heeft gehouden over cultuur en landschap in de omgeving van Waterland. Scholen uit het hele land zijn naar de toren gekomen. Men wilde geen bussen in de binnenstad, dus die bleven staan bij voetbalvelden in Noord. Met de boswachter is men toen op pad gegaan. Dit is een heel goed project geweest. Het trok veel mensen op een plezierige manier.

Bonny Alberts legt uit dat zij in het verleden les heeft gegeven aan oudkomers. Dit was eveneens succesvol, echter toen ze voorstelde de samenwerking met ROC te intensiveren, kwam dit niet van grond want het ROC vond dat ze het zelf moest organiseren en aanbieden.

Vibeke Roeper merkt op dat de Ransdorpertoren een plek of locatie is voor bezoek, terwijl HCN veel materiaal heeft dat ze mee zouden kunnen nemen naar scholen.

Bonny Alberts zegt dat de apparatuur op veel scholen achterloopt.

Vibeke Roeper betwijfelt of dit nog steeds zo is met de opkomst van de "digitale school".

Marion Wester stelt nog een keer de vraag aan de aanwezigen of zij meer zouden willen doen dan wat nu het geval is.

Corrie Fellinginga zegt dat ze de museumwoning graag vaker open zou willen hebben, maar aan de andere kant is er ook weer niet heel veel vraag.

Vibeke Roeper zegt dat het daarom van belang is een goede relatie met scholen op te bouwen.

Corrie Fellinginga zegt dat schoolklassen nu opgesplitst worden in twee groepen om vervolgens de museumwoning te bezoeken.

Wim Kuijvenhoven merkt op dat de vraag naar bezoek aan en informatie over de toren meer naar de scholen verschoven zou kunnen worden. Indien daar een educatief aanbod zou kunnen worden gerealiseerd, waar niet alleen plaatjes te zien zijn, kan worden gedacht aan het bevorderen van de deskundigheid van suppoostenbestand en het verschuiven van aandacht naar onderwijzers. De vrijwilligers lopen momenteel aan tegen grenzen.

Naschoolse activiteiten

Aaldrik Zaaiman heeft aangegeven cursussen te willen ontwikkelen ten behoeve van de naschoolse opvang. Scholen hebben echter onvoldoende tijd. Vibeke Roeper zegt dat je daarvoor bij scholen in beeld moet komen. Er zijn speciale budgetten voorhanden. (Marion Wester vult aan dat er een stimuleringsregeling is voor cultuur in de naschoolse opvang.) De school moet willen meewerken, dan is het mogelijk om geld te krijgen. Dit lijkt moeilijk en onbereikbaar, maar dat valt mee. Er is inderdaad mankracht nodig bij de desbetreffende organisatie, maar CENH geeft bijvoorbeeld ook advies aan kleine musea om materiaal te ontwikkelen in samenwerking met een professionele partner, waarmee het mogelijk wordt om een bezoek in te bedden. Dit scheelt personeel voor de vrijwilligersorganisatie en een groot deel van de verantwoordelijkheid wordt zodoende neergelegd bij de leerkracht. Hiermee wordt het mogelijk op termijn werk te besparen.

Wil Sartorius vraagt zich af of er ook budgetten zijn om dergelijke projecten te organiseren voor bejaardenhuizen. Zij geeft aan dat ze slechte ervaringen heeft met samenwerking met scholen, aangezien leerkrachten en middelbare scholieren nauwelijks interesse kunnen opbrengen.

Aaldrik Zaaiman zegt dat het ook van belang is om geïnteresseerde aanwas van onderaf te krijgen. Inderdaad is het zo dat veel mensen pas vanaf hun vijftigste interesse krijgen voor (lokale) geschiedenis, maar op voorhand moet toch worden geprobeerd om interesse te kweken.

Wim Kuijvenhoven vindt dit vooral een taak voor het onderwijs.

Vibeke Roeper beaamt dat samenwerking met het voortgezet onderwijs inderdaad niet gemakkelijk is. Je kunt je afvragen of je daar tijd in wilt steken. Daarom moet je heel zeker weten wat je wilt.

Wim Kuijvenhoven vraagt of het mogelijk is een lesprogramma te krijgen waarvoor het stadsdeel geld beschikbaar stelt. Vibeke Roeper noemt de website <http://www.erfgoedbijdeles.nl/> van Bureau Erfgoededucatie, onderdeel van Cultureel Erfgoed Noord-Holland. Hier zit een database in met algemeen materiaal voor de lessen. Via trefwoorden kan men lessen en projecten vinden.

Marion Wester geeft aan dat het MAN veel ideeën heeft. Zo wordt het voorbeeld genoemd van een museale TomTom, educatie voor kinderen en 'relevante' volwassenen: ouders, leerkrachten en ambtenaren).

Henk Ras zegt dat erfgoededucatie vaak gebruikt wordt voor het educatief omgaan met kinderen. Dit is beperkt, want waarom doe je dit eigenlijk. Op die manier worden kinderen gestimuleerd om zich als volwassenen te interesseren voor erfgoed. Dit lukt maar beperkt. Daarom zouden volgens Henk Ras ook ouders, onderwijzers, leerkrachten en (grappenderwijs) ambtenaren worden opgevoed. Henk Ras zou de ingang anders willen zoeken en beginnen bij onderop.

Marion Wester geeft aan dat er in Leiden ook educatieprogramma's van musea zijn waarbij kinderen hun ouders meenemen naar het museum.

Bonny Alberts vraagt zich af wie er nu eigenlijk voor wie aan het werk is. Zij geeft aan dat het bestuur van HCN veel mogelijkheden heeft, maar ze vraagt zich af of dit een wens is van het stadsdeel.

Marion Wester geeft aan dat dit een goede vraag is. Voor wie doe je het? Educatie is een vorm van toegankelijk maken. Inderdaad is de vraag relevant wat men wil bereiken met de opgebouwde collectie.

Wil Sartorius zegt dat HCN wel wil delen, maar het betreft een groep vrijwilligers dus de vraag is tegen welke prijs. HCN maakt liever iemand blij met foto's, bijvoorbeeld een oude man van 80 jaar die een digitale rondleiding kan krijgen, dan dat ze energie steken in een groep ongeïnteresseerde mid-

delbare scholieren. Wanneer het een baan in loondienst betreft, is het iets anders, maar wij zijn vrijwilligers. Wij gaan niet op iedere vraag in. Marion Wester komt terug op iets wat Kees Alberts eerder deze middag zei, namelijk dat het ook mogelijk is dat een andere organisatie dan HCN educatieve activiteiten organiseert. De vraag is: wie moet het doen? Kees Alberts zegt dat als het stadsdeel de wens heeft voor educatie zij deze vraag ook moeten neerleggen bij een van de aanwezige organisaties. Vibeke Roeper zegt dat er vanuit allerlei (landelijke) budgetten voldoende geld beschikbaar is om een professionele ontwikkelaar in te stellen. Vrijwilligers moet je alleen vragen waar ze goed in zijn. Kees Alberts zegt dat ervaringen met het onderwijs teleurstellend zijn. Er moet wel sprake zijn van een balans in prestaties. Aaldrik Zaaiman vertelt dat hij anderhalf jaar terug benaderd is om een rondleiding te geven aan een groep brugklassers van het gymnasium. Deze leerlingen hingen aan zijn lip en moesten twee dagen later hun ouders rondleiden voor het stadsdeel. Vibeke Roeper zegt dat de school in dit voorbeeld een duidelijk vraag heeft neergelegd en heeft nagedacht. Dit is leuk om te doen. Wil Sartorius zegt dat ze ervaring heeft met een VMBO-school. Alles waar bij leerlingen een opdracht aan verbonden is, werkt beter. Het is echter niet altijd leuk om te doen. Het is een kwestie van hoe je het aanbiedt en wie het aanbiedt. Marion Wester geeft aan dat het heel begrijpelijk is dat je dit niet altijd kan doen. Wim Kuijvenhoven merkt op dat er twee kanten zitten aan dienstverlening richting scholen. Aan de ene kant criteria vanuit het stadsdeel die soms een spanning geven. Als je niet een subsidie geeft, moet er ook van leerkrachten een bepaalde inspanning worden verwacht. De deur moet openstaan. Je kunt niet zomaar verwachten dat vrijwilligers een educatief aanbod invullen. Dat verwacht je eerder van onderwijs en jeugdverenigingen. Als die ontwikkeling op gang komt, mag je verwachten dat vrijwilligers hun aanbod daarop inrichten. Marion Wester vraagt aan de aanwezigen of zij geïnteresseerd zijn als aan dergelijke voorwaarden wordt voldaan. Wim Kuijvenhoven zegt dat je met geld niet alles op kunt lossen. Er is ook een extra commitment nodig binnen het onderwijs. Dan mag je van het stadsdeel verwachten dat ze het aanbod een beetje aanpassen. Van vrijwilligers kan niet van alles verwacht worden.

Accommodatie

Dit kan na het inleveren van de geeltjes worden onderverdeeld in:

- a Middelen en urgentie
- b Werkruimte en archiefruimte
- c Publieksruimte

Middelen en urgentie

MAN wil een toekomstige accommodatie voor de eerste jaren

De Ransdorptoren wordt mogelijk verkocht aan stadsherstel. Daarom verwacht de Ransdorptoren waterdichte afspraken tussen stadsherstel en het stadsdeel. Tot nu toe heeft men goede ervaringen met het stadsdeel, maar nu wordt de toren mogelijk verkocht en dan verandert de eigenaar met eigen budgettaire afspraken.

Werkruimte en archiefruimte

Alle aanwezigen wensen een eigen archiefruimte.

HCN wil graag een grotere ruimte (sociaal veilig, dwz. beveiligd tegen diefstal en brandstichting). De wens is een solide gebouw. Er is weliswaar aanbod op industrieterreinen, maar dit is niet sociaal veilig.

MAN heeft op termijn behoefte aan werkruimte

HATO geeft aan in de toekomst meer behoefte te hebben aan werkruimte, omdat het mogelijk niet meer zal passen. Ze zijn momenteel van alle gemakken voorzien, omdat de ruimte gedeeld wordt met verschillende groepen. Ze kunnen tussendoor wel eens terecht, maar dit is vaker niet dan wel. De Ransdorptoren wil in de nabijheid van de toren een opslagruimte.

Publieksruimte

De Vereniging van Heemkennis wil in de toekomst een betaalbare ruimte voor 100 tot 250 personen met faciliteiten als beeldprojector / koffie, thee etc. Nu hebben ze hun eigen voorzieningen.

HCN wil een publieksdeel, en verder een aanbod in samenwerking met de vier bibliotheken. Ruimte om schoolklassen te ontvangen en lezingen te geven. Tot slot ook een goede expositieruimte in het CAN gebied geprojecteerd.

MAN wil financiën voor het optimaliseren van een ruimte: licht etc.

Marion Wester merkt op dat er behoefte is aan publieksruimte voor meerdere groepen

Kees Alberts zegt dat veel kunstenaars hun behoefte al hebben geuit voor presentatieruimte. Dit komt ook uit onderzoek van LAGroup naar voren over het centrumgebied. Wil Sartorius geeft aan dat we nu wel kunnen gaan luchtfietsen van we willen dit en dat. Voor HCN is het echter van belang een ruimte te hebben voor lezingen en het houden van tentoonstellingen.

Kees Alberts zegt dat dit voor het archief een klaslokaal kan zijn zoals al jaren terug gevraagd. Voor de publieksruimte geldt: Probeer het voor stadsdeel nu maar te combineren, zodat Aaldrik Zaaiman er ook in kan. Stadsherstel moet daarnaast kostendrukkend gaan werken bij diverse kerkzalen. Bonny Alberts zegt dat niemand een publieksruimte altijd nodig zal hebben, dus afwisselend gebruik is gewenst.

Aaldrik Zaaiman zegt dat er ook voldoende parkeerruimte moet zijn

Wim Kuijvenhoven stelt voor een programmeringcommissie op te richten waarin de Ransdorptoren een persoon kan leveren om mee te denken.

Kees Alberts geeft aan dat het ook mogelijk is op bezoek te gaan naar scholen wanneer men de beschikking heeft over apparatuur.

Marion Wester vraagt de aanwezigen of zij mogelijkheden zien voor een geschikte ruimte. Kunnen zij zich voorstellen dat de archieven in een gezamenlijk gebouw worden ondergebracht?

Wil Sartorius vindt van niet, want je zou op ieder moment bij de ruimte moeten kunnen.

Kees Alberts zegt dat je dan moet gaan roosteren, zodat een groep de ruimte kan gebruiken. Het is begrijpelijk dat een groep die al veel heeft opgebouwd niet zomaar een centraal archief wenst. Kees Alberts pleit voor aparte ruimtes.

Marion Wester constateert dat als er een mogelijkheid is, men aparte ruimtes zou willen om in te werken.

Wil Sartorius zegt dat daarnaast een grote centrale ruimte wel heel mooi is. Met een koffiehoeke om mensen te ontvangen.

Bonny Alberts vertelt dat een school met drie lokalen en een gymlokaal mogelijkheden biedt.

Wil Sartorius zegt dat Henk Ras eigenlijk iets anders zoekt. Wil Sartorius vraagt aan Henk Ras of hij nog steeds het idee heeft dat het aan een museum ontbreekt.

Henk Ras antwoordt hier bevestigend op. Hij wil graag nog een keer een afspraak maken voor een gesprek daarover met Wil Sartorius.

Kees Alberts zegt dat als er een toevloed van materiaal komt, extra werkruimte nodig is. Er is nu al een box nodig voor opslag die incidenteel wordt gebruikt. Dit geldt voor alle verenigingen, Corrie Fellingma merkt op dat er een kleine ruimte is bij de museumwoning voor opslag.

Kees Alberts zegt dat boeken e.d. het liefst worden opgeslagen in een droge, verwarmde afzonderlijke ruimte, meer een opslag.

Wil Sartorius voegt toe dat ook andere kleine historische initiatieven in Noord betrokken zouden moeten worden.

Wim Kuijvenhoven zegt ook dat het van belang is iedereen te betrekken omdat je niet de enige bent. Niemand heeft het alleenrecht op de geschiedenis. Houdt rekening met elkaar.

Henk Ras brengt de vraag in de groep of het niet een goed idee zou zijn om over tien jaar 1 gezamenlijke culturele erfgoed instelling in Noord te hebben.

Wil Sartorius zegt dat daar op zich niets op tegen is, maar het blijft wel van belang om realistisch te blijven. Wim Kuijvenhoven zegt dat je daar mee op moet passen.

Rondvraag

Wil Sartorius hoopt dat er een mooi rapport uitkomt.

Bonny Alberts merkt tot slot op dat vrijwilligers niet gek zijn, maar wel goed. Er is ook een familie die tijd eist. Geleidelijk worden vanuit het stadsdeel veel vragen gesteld voor onbetaald werk. Er zitten grenzen aan. Wat doe je wel en wat niet?

Wim Kuijvenhoven zegt dat specifieke dienstverlening apart moet worden betaald.

Vibeke Roeper geeft aan dat ze het leuk vond om de discussie bij te wonen. Ze wenst de aanwezigen succes bij het formuleren van gezamenlijke ambities, want daar overtuigt je het stadsdeel mee.

Marion Wester merkt op dat gezamenlijke ambities het stadsdeel in beweging kunnen krijgen. Dit is een begin, wat bouwstenen zijn voor het rapport.

Wim Kuijvenhoven heeft het in plaats van over gezamenlijke ambities liever over op elkaar afgestemde ambities

Einde bijeenkomst